

Bálint József S.J.

**FIATALOK
VILÁGÍTÓTORNYA**

KORDA KIADÓ

P. BÁLINT JÓZSEF S.J.
FIATALOK VILÁGÍTÓTORNYA

P. BÁLINT JÓZSEF S.J.

FIATALOK VILÁGÍTÓTORNYA

Válaszok fiatalok életkérdéseire
II. János Pál gondolatai nyomán

Kiadja a KORDA Kiadó
6000 Kecskemét, Kossuth tér 3. (T.: 76/328-977)
Felelős vezető: Bujdosó Gabriella
Megjelent a MERCATO BT gondozásában (T.: 76/321-417)
ISBN: 963 8004 39 8

94. 410 096 Petőfi Nyomda Rt., Kecskemét
Felelős vezető: Sebesvári László vezérigazgató

TARTALOM

1. Előszó és bevezető gondolatok	7
Sík Sándor: Világítótorny	10
2. Mit tegyek, hogy értékes és szép legyen az életem? . .	12
3. Mit tegyek, hogy elnyerjem az örök életet?	21
4. Mit kell még tennem? – Jöjj, kövess engem!	30
Sík Sándor: A hajnal szerelmese	37
5. Jöjj, kövess engem – A fiatalság növekedés	38
6. Önnevelés – veszélyek – kísértések	46
Mécs László: Micsoda fogat ez?	54
7. Az ifjúság életreszóló döntések korszaka – Pályaválasztás	56
Sík Sándor: Megértettem, hogy kenyérnek születtem .	62
8. Az ifjúság a párválasztás ideje – A jegyesi szeretet mély titka	64
9. Örökség – hagyomány-tisztelet	75
Radnóti Miklós: Nem tudhatom...	80
10. A pápa szól a magyar fiatalokhoz	82
Sík Sándor: Az Isten fiatal	85

ELŐSZÓ ÉS BEVEZETŐ GONDOLATOK

A „Fiatalok Világítótornya”: II. János Pál, aki kezdettől fogva az ifjúság pápájának indult. Erre rendelte az isteni Gondviselés már fiatal papkora óta, mint ifjúsági lelkipásztort, egyetemi lelkészt, majd később mint püspököt és krakkói érseket. Nem csodálkozunk, hogy mint pápa elsőnek ő szentelt külön körlevelet az ifjúságnak, a világifjúság éve alkalmából, 1985-ben.

Ezt a körlevelet vesszük alapul elmélkedéseinkhez. Ezek az elmélkedések először beszéd sorozatként hangzottak el a Szegedi Szt. József templom vasárnap esti ifjúsági szentmiséin, a pápa magyarországi látogatásának évében. Ez volt a lelki előkészületünk a pápa fogadására.

Különös szeretettel ajánlom tehát ezeket az elmélkedéseket azoknak a fiataloknak, akik beszéd formájában is hallották, és nem egyszer hangzott el róluk, hogy jó volna ezeket a beszédeket írásban megkapni. Ha egy kicsit megkésve is, de íme itt az alkalom.

* * *

1. „*Krisztus beszélget a fiatalokkal*” – ezekben az elmélkedésekben.

A Szentatya szerint az evangéliumban nem egy epizódot találunk arról, hogy a Názáreti Jézus fiatalokkal találkozik: „Különösen hatásos a két ifjú halott feltámasztása, Jairus leányáé és a naimi özvegy fiáé. De minden további nélkül mondhatjuk, hogy az evangéliumi ifjú története mutatja be a legrészletesebb és legértelmesebb találkozást” (II. Jánospál pápa apostoli levele a világ ifjúságához a nemzetközi ifjúsági év alkalmából 2. p. 5. bek.).

Így is fogalmazhatunk: *az evangéliumi ifjú története a Krisztussal való párbeszédnek leghitelesebb evangéliumi modellje.*

A Szentatya szerint ez a történet „*Általános érvényű és időntúli*” jellege van. Bizonyos értelemben úgy állandó és tartós érvényű, hogy Krisztus századokon és generációkon túl így beszél egy fiatal fiúval vagy leánnyal a föld bármely helyén, különböző népek,

fajok és kultúrák között. Ebben a beszélgetésben *mindegyikötök partnere lehet Jézusnak.*" (uo.)

Az a mód, ahogyan a Szentatya ízekre, mondatokra, szavakra szedi szét e történetet: az ő sajátos módszere. Klasszikus példát ad nekünk is, hogyan kell más evangéliumi részletet nekünk is feldolgoznunk: „Minden részletnek és minden szónak, amely ebben a beszélgetésben bármely részről elhangzott, igen lényeges jelentése és sajátos súlya van. Mondhatjuk, hogy ezek a szavak különösen mély *igazságokat* fejeznek ki általában *az emberről, de mindenekelőtt az ember ifjúkoráról!*” (2. p. 6. bek.)

2. Az ifjúság pápája szól a fiatalokhoz – az elmélkedésekben

Az a pápa, aki fiatalságában különösen nehéz körülmények között, a második világháború szörnyű körülményei között, harcolta meg a maga ifjúságának harcát és tudta megőrizni az eszménybe és jóságba vetett hitét, Krisztussal való kapcsolatán keresztül:

„Hadd fűzzem elmélkedésemet ebben az írásban főképpen ehhez a találkozáshoz, és az itt elhangzott evangéliumi szöveghez. Talán így könnyebb lesz néktek a ti saját beszélgetéseketek Jézussal folytatni” (uo.).

Mielőtt részletekbe hatolnánk, próbáljunk *összképet alkotni* a Szentatyanak a körlevelében foglalt mondanivalóiról:

Vezérgondolat, vezértéma:

Három kérdés:

1. Mit kell tennem, hogy értékes, szép életet éljek?
2. Mit kell tennem, hogy elnyerjem az örök életet?
3. Mi többet tegyek? Mi hiányzik még életemből?

Három Krisztusi válasz:

1. Egyedül jó az Isten
2. Tartsd meg a parancsokat
3. Jer, kövess engem

Ezekhez a vezértémákhoz kapcsolódnak szerves összefüggésben a *melléktémák*:

1. Az ifjúság gazdagság
2. Az ifjúság a nagy kérdésföltevések és döntések korszaka

3. Az ifjúság: növekedés
4. Önévelés és veszélyek
5. Pályaválasztás – párválasztás – jegyesi szeretet
6. Örökség: családi, kulturális, nemzeti

E témák tárgyalása elé a Szentatya két fölkhívást intéz a fiatalokhoz:

1–0 *Fiatalok! Fiatalok! Fiatalok! az Egyház és az egész emberiség kincse!*

Tehát nem mondhatjátok, hogy az én életem az én saját életem, és azt teszek vele, amit akarok, úgy rontom el, ahogy akarom, úgy élvezem, ahogy akarom, arra használom, amire akarom!

„Ti fiatalok, ti vagytok az ifjúság: a népek és társadalmak ifjúsága, a család és az egész emberiség ifjúsága: de ti vagytok az Egyház ifjúsága is. Mi valamennyien reátok tekintünk, mert bizonyos értelemben *általatos megint fiatalok leszünk*. Ezért a ti fiatalok nemcsak a tiétek, nem személyes tulajdonotok, nem egy generáció tulajdona: az ifjúkor az életútnak az a szakasza, melyen mindenki áthalad és mindenkinek értéke. Az egész emberiség kincse”. (1. p. 3. bek.)

2–0 *Fiatalok! Fiatalok! Fiatalok! a jövő reménységének és egyben felelőségének hordozója!*

„Bennetek van a remény, mert tiétek a jövő, ahogyan ti a jövőéi vagytok. Hiszen a remény mindig a jövőre vonatkozik, az eljövendő javak várása. Mint keresztény erény: az örök javak várása..., mint emberi erény: azoknak a javaknak várása, amelyeket az ember tud létrehozni a Gondviseléstől kapott tehetségével” (1. p. 4. bek.).

De a jövővel együtt nemcsak a reménység, hanem a felelőség a jövőért szintén a fiataloké:

„A mostani jelenért minden formájában a mostani felnőttek a felelősek. Tiétek az a felelőség lesz, amely majd veletek együtt fog jelenné válni, de most még csak jövő... Ha azt mondjuk, hogy tőletek függ a jövő, akkor erkölcsi kategóriákban gondolkodunk, és ebben már benne van az erkölcsi felelőség követelménye is. Ez már megköveteli, hogy az emberi tettek és elhatározásokhoz, a kezdeményezésekhez és szándékokhoz tartozó ér-

tékeket rendeljük hozzá az emberhez, mint személyhez és a közösségekhez és társaságokhoz is, hiszen azokat is személyek alkotják” (l. p. 5–6. bek.).

3. És végül *szólnak a fiatalokhoz az elmélkedések folyamán mások is:*

költők, gondolkodók, emberek, akiket szintén foglalkoztattak a nagy életkérdések. Mindenkitől lehet tanulni...

SÍK SÁNDOR

VILÁGÍTÓTORONY

I.

Földön túl, tengeren innen
Áll a torony.

Jobbra, balra, előre, hátra
Veti a lángot.

Eberek, odakint a fekete vízben,
Ne féljeteK, állok.

Hajósok a fergeteg éjben,
Szélmarta vitorlák, rokkant evezők.
Ide hozzám:
Emelem a lángot.

II.

Sajgó sugár,
Sem a földé, sem a vízé:
Ki vagy te, levegőbeli láng?

Jobbra, balra, előre, hátra
Örökegy ütemben
Íngó unalom!
Lélek nélküli kupolád mélyén
Közönyös vezeték,
Ebertelen úrben
Halotti láng:
Honnan a fényed?

III.

Kő vagyok, tompa és kemény,
Szülötte a fekete földnek.

Remegő árnyék,
Állok az alaktalan árban.

De agyamban izzik a villám,
Villám a magasból.

Örökegy ütemem lobogó nyugalom:
Forgok, forgok:
Az örökkévalóság ütemét járom.

Mert makacs a víz, és konok az árny,
De forog a torony, és örök az ütem:
Virraszt a láng.

A testem föld,
De sötétben áll:
Senki meg se lássa!

A lelkem, a lelkem
Alszik-e, sír-e, halott-e rég,
Ne bánja senki:
A fáklya nem ő!

Én éj az éjben:
Ne lássatok engem,
Csak énem égő magja mécsét,
Csak a lángot, a lángot!

MIT TEGYEK, HOGY ÉRTÉKES, SZÉP LEGYEN AZ ÉLETEM?

A) *Kérdezem meg az evangéliumi gazdag ifjút, aki az emberi élet három nagy értékét villantja föl előttünk saját egyéniségén keresztül.*

A gazdag ifjú gazdagságát három érték képezte:

- anyagi érték: nagy vagyona volt,
- élettani (biológiai) érték: az ifjúsága,
- lelki érték: erkölcsi tisztasága.

A gazdag ifjú tehát már eleve három olyan értékkel rendelkezett, amelyeket egyenként is az emberi élet különleges nagy értékei közé számítunk.

1. *Vagyon*

A vagyon, a gazdagság nagy értéke az életnek. Kaput nyithat a művelődés, a kultúra, a szépség, az örömök felé. Sok jót lehet tenni a gazdagsággal: szegények segítése, iskolák, kórházak, templomok építése. Sajnos kevésnek jut osztályrészül. Aki azért tűzi ki a meggazdagodást célul, hogy általa majd nemes célokot hajtson végre, elismerésre méltó dolgot művel. Schlieman Henrik évtizedekig dolgozik azért, hogy vagyont, pénzt gyűjtsön a trójai ásatásokhoz. Célját egy pillanatra sem veszítette szem elől pénzgyűjtő tevékenységében...

De az anyagi gazdagság súlyos kísértést is jelenthet. Ha az ember szíve hozzátapad, vesztét okozhatja. Az evangéliumi ifjúnak éppen nagy vagyona okozta vesztét: „elszomorodva távozott, mert nagy vagyona volt” (Mt. 19,22). Jézus levonja a konklúziót: „Könnyebb a tevének átmenni a tű fokán, mint a gazdagnak bejutni az Isten országába” (Mt 19,24).

2. *Ifjúság*

A Szentatya szerint: „a fiatalság önmagában nagy gazdagság az ember számára. És legtöbbször a fiatalok ezt különleges gazdagságként is élik meg” (3. p.)

Már maga a puszta létezés, a puszta élet is mérhetetlen kincs. Minden ember legnagyobb kincse, vagyona: a saját élete. Egyszeri, megismételhetetlen és egyben legalapvetőbb ajándéka Istennek az, hogy létezem. Ezért mondja Lacordaire: „Oly nagy érték a létezés, hogy ha nem volnék ember, akkor fűszál vagy kődarab szeretnék lenni, csak hogy létezhessem”. Hát még az ifjú létezés mekkora kincs! Az ifjúság maga az erő, a szépség, a boldogság. Legnagyobb boldogsága: a reménység boldogsága. Az t.i., hogy még előtte áll a jövő, az egész élet, minden lehetőségével. A Szentatya szerint:

„Az ifjúság életszakasza éppen az az idő, amelyben... fokról-fokra, lépésről-lépésre feltárul a belső tekintet előtt... egy konkrét emberi létnek egyetlen, megismételhetetlen lehetősége, amelyben benne rejlik az eljövendő élet egész terve. Az élet nem más, mint ennek a tervnek megvalósulása önmegvalósulás” (3. p. 2. bek.).

3. *Erkölcsei tisztaság*

„Ezeket (t. i. a parancsokat) mind megtartottam kora ifjúságomtól fogva” (Mk. 10,20).

Az evangéliumi ifjú talán nem is volt tudatában, hogy mekkora értéknek, kincsnek a birtokosa. Ha tudta volna, hogy hármas „gazdagsága” közül ez a legnagyobb érték, és ezért az egyért az előbbi kettőt is érdemes föláldozni – ahogy ezt tették Szt. Agnes, Szt. Cecília, Szt. Pongrác, Gonzága Szt. Alajos –, akkor bizonyára nem „távozott volna elszomorodva”.

A körlevél szerint: „Az erkölcsi értékek területe az időbeliség és történetiség legfontosabb dimenziója. A történelmet nemcsak az események alkotják, amelyek bizonyos értelemben kívülről játszódnak le, hanem mindenen előtt a belső történésekben. A történelem az emberi lelkiismeret története, erkölcsi győzelmeivel és kudarcaival együtt. Valójában itt rejtőzik az *emberi nagyság, a valódi emberi méltóság alapja*. Ez az a *belső gazdagság*, amellyel az ember az örökkévalóság felé önmagán túllép” (6. p. 8. bek.).

A gazdag ifjú tehát ezek szerint kezében tartotta az „értékes, szép élet” fonalát – de eleresztette...

B) Kérdezzek meg az emberi társadalom különböző rétegeiből való embereket, akiket szintén foglalkoztatott az „értékes, szép életnek” kérdése, és akik saját életükkel választ is adtak egységüknek megfelelően.

1. *Albert Schweitzer*, korunk nagy humanistája, teológus, író, orgonaművész, orvos, misszionárius, akinek több, mint 90 esztendő élete az egész XX. századot átíveli – amikor elvégzi a teológiát, elmegy világot látni. Megismeri a szegénységet, nyomort és rádöbben, hogy azok közé a kevesek közé tartozik, akiknek egész ifjúsága napsugaras, felhőtlen boldogságban telt. És megkérdezi önmagától: mivel tartozom én az életnek és az isteni Gondviselésnek, hogy ilyen szép, boldog ifjúságot adott nekem. Egy afrikai missziós lap döbbsenti rá igazi hivatására. Több, mint 30 évesen elkezdte az orvosi tanulmányokat, és miután befejezte, elmegy az afrikai őserdőbe, kórházat épít és több, mint félévszázadon keresztül a kongói néger betegek ápolásának szenteli életét...

2. *Kalkuttai Teréz anya*, aki már egyszer Istennek szentelte életét, amikor szerzetesrendbe lép, és iskolában tanárnőként végez missziós munkát Indiában. De ez nem elégíti ki. „Hogyan tehetnék valami szebbet, nagyobbat Jézusért” – teszi föl magának a kérdést. Az indiai nagyváros embertelen nyomorban szenvedőinek látványa fölnyitja szemét. Először abban ismeri föl hivatását, hogy az utca porában haldokló páriákat összeszedi és meghalásukhoz emberi körülményeket iparkodik biztosítani. Karitatív tevékenysége egyre terebélyesedik, egyre többen társulnak és végül is szerzetesrendet alapít. Az általa bemutatott „értékes szép életnek” csak külső jelzése a kétszeri Nobel-díj, amivel ki-tüntetették munkásságát.

3. *Eva Löbel*: a teljes társadalmi ismeretlenségéből a magyar TV 1989. jún. 23-iki „Telefere” műsora emelte ki. Kislány korában került ki Münchenbe Budapestről. Kétszeresen elvált asszony, akit két sikertelen házassága után boldogtalannak lehetne mondani. De mégsem az. Második elválása után elhatározta, hogy többé nem megy férjhez és valami olyasmiben keresi meg élete értelmét, ami független a külső körülményektől. Erről tett vallo-mást, amikor megkérdezte őt a riporter, hogy a sok csalódás után végül is miben látja életének értelmét. „Sok keresés után

végül is abban találtam meg életem értelmét, hogy mindig keresem meg azokat, akik nálam gyöngébbek, és azokon segítsek. Csak két dolog kell hozzá: szeretet és türelem”.

Ezek után kérdezzek meg néhány magyar költőt, akik ugyan-csak szép vallomásokat tettek „az értékes, szép életről”.

4. *Petőfi Sándor*: Sors, nyiss nekem tért...

Sors, nyiss nekem tért, hadd tehessek
Az emberiségért valamit!
Ne hamvadjon ki haszon nélkül e
nemes láng, amely úgy hevít.
Láng van a szívemben, égből eredt láng,
Fölforraló minden csepp vért;
Minden szív-ütésem egy imádság
A világ boldogságáért.
Oh vajha nemcsak üres beszéddel,
De tettel mondhatnám el ezt!
Legyen bár tettemért a díj egy
Új Golgotán egy új kereszt!
Meghalni az emberiség javáért!
Mily boldog, milyen szép halál!
Szebb s boldogítóbb egy hasztalan élet
Minden kéjmámorainál.
Mondd, sors, oh mondd ki, hogy így halok meg,
Ily szentül!...s én elkészítem
Saját kezemmel azon keresztfát,
Amelyre fölfeszítetem.

És megadatott neki, hogy meghaljon a „szent világszabadságért”, nem „ágyban, párnák közt”, hanem a csatatéren...

5. *Vörösmarty Mihály*: Gondolatok a könyvtárban című verséből:

Mi dolgunk a világon? küzdeni
És tápot adni lelki vágyainknak.
Ember vagyunk, a föld s az ég fia,
Lelkünk szárny, mely ég felé viszen,
S mi a helyett, hogy törnének fölfelé,
Unatkozunk s hitvány madár gyanánt
Posvány iszapját szopva éldegélünk?
Mi dolgunk a világon? küzdeni
Erőnk szerint a legnamesbékért.
Előttünk egy nemzet sorsa áll.
Ha azt kivíttuk a mély süllyedésből,
S a szellemharcok tiszta sugaránál

Olyan magasra tettük, mint lehet,
Mondhatjuk, térvén őseink porához:
Köszönjük élet! áldomásodat,
Ez jó mulatság, férfi munka volt!

6. *Váczai Mihály*: Ezt! Itt! Most! verséből:

Én itt lakom lenn Pest alatt,
És Angyalföld keményen összeszorított
öklében...
Itt kell a napok hordalékából
kimosni életem maroknyi aranyát,
itt kell szeretnem, ha van kit szeressek,
itt kell vacognom húsfokos magányom,
itt kell megállnom,
mint a pompeji őrnek,
amíg előnt a város lávafénye.
Énnekem ezt a homloknyi országot,
ezt e kitépott szívnél nem nagyobb hazát,
e népet és e kor meredekjeit
adta sorsomul a lét,
ezt a néhány rövid tavaszt és hosszú telet,
ezt a földet és ezt a levegőt,
s a levegőhöz ezt, ezt a tüdőt,
ezt a rendet és ezt a zűrzavart!
Ebben a földben kell meggyökereznem!
Akácnak homok, gyopárnak a kő,
nem várhatok trópusi televényre!

*

Ó most kell élnem ezt az életet!
Gyorsan, forrón, mély lélegzettel,
most kell élnem, ha élni, sírni,
szeretni és szenvedni akarok!
Ha barátokat akarok karolni,
őket kell szívemre ölelni,
kik most élnek körültem. Nincs időm
megvárni tökéletes unokáikat,
s nem szerethetem bölcs apáikat.
Ezt az életet kell megértenem,
forró, piros tisztító vészeit
átdobogatni hulló szívemen...
Utat, irányt, célt itt mutassatok!
Aki előttem akar járni,
itt járjon az! – És itt vezessen,
ki azt akarja, hogy kövessen!

Ezeket a szép vallomásokat mind átjárja a nagy, hősi vágy: nagy dolgokat tenni másokért, az emberiségért, mert ebben látják az értékes, szép élet értelmét. De mit tegyenek a „tehetetlenek”, a betegek, a szenvedők, a sérültek, testi fogyatékosak...?!

Ez a kérdés nem kerüli el a Szentatya figyelmét sem:

„Ezeket a kérdéseket fölteszik azok a kortársaitok is, akiknek élete fiatal koruktól szenvedéssel terhelt (pl. testi fogyatékosok, nehéz családi körülmények, szociális helyzet stb.). Ha mindezek ellenére öntudatuk normálisan fejlődik, az élet értékeit és értelmét kutató kérdés számukra annál alapvetőbb és ugyanakkor drámai feszültségű lesz, mert életüknek kezdettől fogva kísérője valamilyen egzisztenciális szenvedés. Hány ilyen van a fiatalság nagy seregében világszerte! A különféle népeknél és társadalmakban, az egyes családokban, hányan kényszerülnek már ifjú koruktól arra, hogy egy otthonban vagy kórházban éljenek bizonyos passzivitásban, azzal az érzéssel küszködve, hogy terhére vannak az emberiségnek. Mondhatják-e, hogy egy ilyen ifjúság is belső gazdagságot jelent? Kitől kell ezt megkérdeznünk? Kinek tegyük fel ezt a lényeges kérdést? Úgy tűnik, hogy erre Krisztus az egyetlen illetékes beszélgető partner, akit senki más teljesen nem pótolhat” (3. p. 7. bek.).

Mielőtt azonban Krisztust kérdeznénk meg – kérdezzünk meg egy világhírű filmrendezőt, hogy a művészet nyelvén hogyan válaszolja meg a fenti kérdést a művészet nyelvén:

7. *Fellini Országúton* című filmje valóságos modern parabola.

A filmben szereplő cirkuszi társulat bohócának szájába adja a film legalapvetőbb bölcsességét. Amikor a csökkent értelmi képességű fiatal lány, a film tulajdonképpeni főszereplője panaszkodik előtte, hogy ő semmihez nem ért, az életének semmi értelme nincsen, és már-már öngyilkos akar lenni –, a bohóc hirtelen fölkap a földről egy kavicsdarabot és ezt mondja: „Ne mondd, hogy nincs az életednek értelme. Mindennek van értelme, még ennek a kavicsdarabnak is. Mert ha ennek nincs értelme, akkor odafönt a csillagoknak sincs értelme, hogy létezzenek. De van értelmük. Csak azt nem tudom, hogy mi? Mert ha tudnám, akkor én volnék az Isten”... Később aztán kiderül, hogy mi volt a lány életének értelme. Amikor úgy elborul az agya, hogy gazdája már csakugyan semmire sem tudja használni, otthagyja egy faluban, ahol koldulásból tengeti életét. Van egy kis trombitája, amelyen

mindig egy rövid kis dallamot fúj, amikor kolduló körútjára indul. Csak ezt a rövid kis dallamot tudta fújni. De ezzel a dallammal az egész falut megtanítja az irgalmas szeretet gyakorlására. Nem sokáig él. Évek múlva ugyanebbe a faluba vetődik a társulat, és a vadállati jellemű cirkuszi erőművész, a lány egykori gazdája, megtudja a lány sorsát. Az éjszaka csendjében kimegy a tenger partjára, és – ez a film zárójelenete – életében először hangosan zokogni kezd. Íme a mondanivaló lényege: a csökkent értelmi képességű lány életének végső értelme, hogy szerencsétlen halálával kicsalja egy kegyetlen ember szívéből az első emberi érzéseket...

A világon senki és semmi fölöslegesen nem létezik. Nincs olyan emberi sors, még a legnyomorultabb is, amely ne hordozna magában valamilyen isteni értelmet. A szenvedésnek is megvan a maga különleges isteni értelme, főleg ha azt Krisztus megváltó szenvedésébe kapcsoljuk be. De erről a témáról a Szentatyá, II. Jánospál, külön körlevelet írt: *Salvifici doloris, Az üdvözítő (boldogító) szenvedés...*

C) *Kérdezzem meg tehát végül Krisztust az értékes, szép élet értelméről*

1. *Első válasz: „Senki sem jó, csak az Isten”!* (Mk. 10,18)

Hallgassuk meg, milyen magyarázatot fűz hozzá a Szentatyá: „Korunk nyelvén így hangzik az evangéliumi ifjú kérdése: mit kell tennem, hogy életemnek értelme legyen, teljes értelme és értéke? Ebben az összefüggésben Krisztus válasza ezt jelenti: *egyedül Isten minden értéknek végső alapja, csak Ő adja emberlétünknek végérvényes értelmét...* Benne, és csakis őbenne van minden értéknek első forrása és végső beteljesedése, Ő az alfa és omega, a kezdet és a vég. Egyedül benne találják meg ezek az értékek hitelüket és végérvényes igazolásukat. Istenre való vonatkozás nélkül a földi értékek egész világa mérhetetlen ürességbe merül.” (4. p. 1–2. bek.).

A világon minden érték, jóság azért jó, mert Isten teremtette, és Isten keze nyomát viseli magán. Különösen áll az emberre, akit Isten a maga képmására és hasonlatosságára teremtett. Ez annyit jelent, hogy Isten minden emberbe egy isteni tervet táplált belé, belé, „programozott”. És ezt az isteni tervet végrehajtás

végett az ember szabadságára bízta. Ennek az *isteni tervnek ismerete nélkül*

*az ember önmagát
sem megvalósítani,
sem megérteni
nem tudja!*

P. Schiavone, olasz jezsuita szerint:

„Az ember *hiteles önmegvalósítása* nem lehetséges *Isten akarata nélkül*”. Van „nem hiteles önmegvalósítás”: pl. a „luciferi önmegvalósítás”. Isten nélkül tehát nincsen értékes, szép élet. Ezért kell a fiatal léleknek, amely útját keresi az életben – gyakran imádkozni: „Istenem! Mutasd meg mi a Te reám vonatkozó terved? Mi a teremtői és atyai terved velem kapcsolatban? Mit akarsz, hogy cselekedjem?”

2. *Második válasz: „Tartsd meg a parancsokat!”* (Mt 19,17.)

Ez annyit jelent, hogy Isten ránk vonatkozó tervét a parancsok körvonalazzák. E *körvonalazott területen belül* van az, amit *értékes, szép* életnek lehet mondani. Ami rajta kívül van, az értéktelen, csúnya. Nemcsak istentelen, hanem embertelen is.

Pontosabban kifejezve: hogy mit ér az ember mint ember, annak legfőbb mércéje mindig az, hogy mennyi bennem az erkölcsi érték, tartalom. Kézzelfoghatóbban: az ember valódi értékét nem az határozza meg, hogy milyen jó szakember, milyen jó orvos, tanár, mérnök – hanem, hogy embernek milyen jó!

De mitől válik az ember jóvá? Attól, amitől az Isten is jó.

Az Isten pedig azért jó, mert a lényege a Szeretet! (4. p. 3. bek.)

„Miben látja boldogságát és életének értelmét?” – kérdezték az egyik magyar filmszínésznőt az egyik filmfesztivál alkalmával. Válasza: „Szeretni és szeretve lenni és küszködve, szenvedve dolgozni annak tervei szerint, akit szeretünk!”

Minden szenvedésnek, küszködésnek, munkának és hivatásnak a szeretet adja meg végső értelmét. Amennyi az emberi szívben a szeretet, annyi az értelme életének. És ha az emberi szívből kivész a szeretet, akkor válik az élet értelmetlenné. Amíg az ember szeret, addig a legkisebb dolognak is jelentősége, értelme van. Ha pedig nem szeret, akkor a legnagyobb dolgok is semmivé válnak.

Ezért mondhatta Szt. Pál:

„Ha szeretet nincs bennem,
csak zengő érc vagyok vagy pengő cimbalom...
Ha szeretet nincs bennem, mit sem érek!” (1 Kor 13,1–2).

Összegezve:

Az értékes, szép élet titka:

1. Az evangéliumi ifjú egyéniségén át mérlegelve: *az erkölcsileg tiszta élet!*
2. A nemesen érző lelkek szemüvegén át nézve: *a másokért való élet!* (ApCsel 20,35: „Nagyobb boldogság adni, mint kapni”)
3. Krisztus válasza: *Isten tervei szerint való élet!* Amit így is megfogalmazhatok: *Istenért való élet!*

D) *És kérdezzem meg önmagamat is:*

1. Milyen életpályákat tartok legszebbnek, legértékesebbnek, függetlenül attól, hogy én mit választok?!
2. Mi a véleményem a „sikeres” életről: Hogyan értjük a „sikert”? – Sikerei vannak a nőknél – sikerei vannak a munkájában – sikerei vannak a sportban stb.
3. Az értékes szép életnek milyen a kapcsolata a „sikerhez”? Lehet-e sikeres élete pl. a gyógyíthatatlan betegnek?

MIT TEGYEK, HOGY ELNYERJEM AZ ÖRÖK ÉLETET?

Íme az evangéliumi ifjú kérdésének elsődleges változata

A) *Több szempontból kell néznünk ezt a kérdést*

1. Ez a kérdés a *legtermészetesebbnek hangzik a bibliai emberek számára.*

A biblia embereinek ugyanis minden más gondja, baja előtt és fölött a legnagyobb kérdése: hogyan biztosíthatom be az örök életemet?! Azért természetes, mert az ember legnagyobb vágyával, a boldogságvágygal függ össze. A bibliai ember számára: élni annyit jelent, mint boldognak lenni. Ha tehát azt kérdezi: mit tegyek, hogy az örök életet elnyerjem, egyenlő azzal a kédréssel: mit tegyek, hogy örökké boldog legyek?! Ezt a kérdést nemcsak az evangéliumi ifjú tette föl Jézusnak, hanem a tanítványok és az írástudók is.

2. *Nem természetes ez a kérdés a modern ember számára*

„Nem az a generáció vagyunk-e – írja a Szentatya –, amelynek látóhatárát teljesen a világ és az előrejutás tölti el? Gondolkodásunk elsősorban földi kategóriákban folyik. Ha földünk határait átlépjük, azért tesszük, hogy más égitestekre való repülésre vállalkozzunk, hogy jelzéseket adjunk, vagy űrszondákat küldünk feléjük. Ez a modern civilizáció tartalma. A tudomány a technikával együtt összehasonlíthatatlanul felfokozta az ember lehetőségeit az anyagvilágban, de ugyanakkor gondolkodásmódja, képességei, törekvései és szenvedélyei is ennek uralma alá kerültek.” (5. p. 1–2. bek.)

Nem természetes ez a kérdés különösen a modern fiatalok számára, akiket duzzadó erejük, vágyaik, képességeik mind a földi léthez látszanak kötni.

Mégis föl kell tennünk a kérdést, amit az evangéliumi ifjú föl-tett, mert:

3. *Krisztussal való párbeszédünkben minden más kérdés elégtelen és lényegtelen*

„Ha Krisztus elé lépünk, ha ifjúságunk problémáit rábízunk, akkor nyilván nem tehetjük föl másképp ezt a kérdést, mint az evangéliumi ifjú: mit kell tennem, hogy az örök életet elnyerjem? Életünk (végső) értelméről és értékéről mást nem is kérdezhetünk Krisztustól. Minden más kérdés elégtelen és lényegtelen” (5. p. 3. bek.).

„Krisztus nemcsak a jó mester, aki nekünk ezen a világon az életutakat megmutatja. Ő annak a *végérvényes rendeltetésnek is tanúja*, amelyet az ember az *Istenben talál meg*. Az ember halhatatlanságának tanúja” (5. p. 4. bek.).

Az emberi élet értelmére vonatkozó kérdés nem kerülheti meg a halál utáni létre vonatkozó kérdést, mert „az ember a látható világ keretébe úgy születik bele, hogy már halála napjára tekint, de ugyanakkor magában hordja mindazt, ami túlmutat ezen a világon” (5. p. 5. bek.).

K. Rahner, korunk nagy teológusa szerint: „az ember minden cselekedete a végtelen létezésre utal, mert minden cselekedetében benne van a végtelen boldogság igénye”. P. Jánosi, magyar filozófus szerint: „Az ember potenciálisan végtelen és ezt a potenciálisan végtelent csak az aktuálisan végtelen tudja lezárni, mint végső Cél”. És honnan tudjuk, hogy az aktuálisan végtelen létezik? Onnan, hogy a potenciálisan végtelen nem létezhet aktuálisan végtelen nélkül. A mágneses iránytű azért mutat az északi sark felé, mert ténylegesen létezik a mágneses északi sark. Az ember végtelenre beállított iránytűje a végtelen boldogságvágya: ez is csak azért létezhet, mert létezik maga a Végtelen Jó. Az egész világ teljes egészében relatív. Már pedig relativum nem létezik Abszolútum nélkül. Ezért nem csodálkozhatunk azon, hogy a relativitás-elmélet megalkotója, Einstein, Isten-hívőnek vallotta magát.

4. *Mialatt az örök életre való kérdést teszem föl – szeretnem is kell ezt a világot és le is kell tudni mondani róla.*

Szeretnem kell ezt a világot és benne a földi léteemet, mert maga „Isten is úgy szerette a világot, hogy egyszülött Fiát adta érte” (Jn. 3,16). Isten szereti ezt a világot teremtő, megváltó és

megszentelő szeretettel. ezért a „világgyűlölet”, „embergyűlölet”, „emberkerülés” nem keresztény magatartás.

Szeretnem kell ezt a világot, földi életemet éppen az örök életem miatt is. A földi lét az örökkévalósághoz képest ugyan csak egy pillanat, de éppen ennek a pillanatnak helyes fölhasználása dönti el örök sorsomat is.

De le is kell tudnom mondani a világról. „A halál és az ifjúság között belső ellentmondás van. A halál igen távolinak látszik az ifjúkor számára. És ez így is van. De mert az ifjúkor az egész életet tervezi az értelem és az érték mértéke szerint, a befejezés kérdése az ifjúkor számára is elkerülhetetlen.” (5. p. 8. bek.). Azért mondja helyesen a latin közmondás: „Bármit teszel okosan cselekedj és nézd a végét cselekedeteidnek”. Néri Szt. Fülöp lelkes fiatal ügyvédjelöltjét ez a megfontolás készítette arra, miután minden lelkes tervezgetésére a szent csak ezzel a kérdéssel válaszolt: „és azután? és azután?... –, hogy végül is elhagyja a világot és csak lelke üdvének éljen... Loyolai Szt. Ignác a párizsi egyetem tehetséges és ambíciózus fiatal tanárának, Xavéri Ferencnek heteken, hónapokon át addig mondogatta: „Ferenc, Ferenc, mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, ha lelkének kárát vallja” – míg végül is Xavéri Ferenc otthagya az egyetemi katedrát, karriert, fényes jövőjét, és elment lelkeket menteni a távoli Keletre... Gonzaga Szt. Alajost is érdekelte az örök élet kérdése, mint az evangéliumi ifjút, ezért volt jelmondata: „Mit jelent ez nekem az örökkévalóság szemszögéből!” De az evangéliumi ifjúval ellentétben ő le is tudott mondani a földi javakról az örök élet elnyeréséért.

5. Szemléltető példák

a) Közlekedési szabály az örök élet országútján

Évekkel ezelőtt a gödöllői autóbusszállomásnál, szemben a vasútállomással volt egy fölirat, ami a balesetveszélyre figyelmeztetett. Hatalmas, méteres betűkkel ez állt ott: „Egy életed van, ne kockáztasd!” Nekem mindig ezt juttatta eszembe: „Egy örök életed van, és ezt nem szabad kockára tenned!” „Egy halhatatlan lelked van és azt nem szabad elkótyavetyélned!”

Mindent kockára tehetünk: egészségünket, kezünket, lábunkat, szemünket, egész testi életünket – csak örök életünket nem

szabad kockára tennünk. Mert ha az örök életet elveszítettük, minden elveszítettünk. Ha az örök életet megnyertük, mindent megnyertünk...

Ezért mondja Jézus: „Ha jobb szemed megbotránkozott, vágd ki és dobd el. Inkább egy tagod vesszen el, mintsem az egész tested a kárhozatra jusson. Ha jobb kezed visz a bűnbe, vágd le és dobd el. Inkább egy tagod vesszen oda, mintsem az egész tested a pokolba kerüljön”. (Mt. 5,29–30).

b) *„Elsikkasztott mennyország!”*

A 80-as években a Szt. István Társulat a karácsonyi könyvpiacra ajándékkul megjelentette Franz Werfel: *Az elsikkasztott mennyország* című regényét. Az író a záró fejezetben a következő személyes vallomást teszi. „Amikor fiatalember koromban jártam a város utcáit, úgy éreztem, meg kell állítanom az eltompult arccal tovasiető embereket, hogy az arcukba kiáltsam: álljatok meg hát és gondolkozzatok, kóstoljátok meg a hatalmas kérdést: honnan, hová, miért? Már nagyon korán felismertem ugyanis, hogy a metafizikai, az anyagi világ fölötti elleni lázadás a mi korunk egész nyomorúságának oka... Az elsikkasztott mennyország a mi korunk legnagyobb pénztárhiánya. Miatta nem hozhatjuk rendbe számadásunkat, sem a politikában, sem a gazdasági életben”.

Ma minden állam pénztárhiánnyal küszködik. Minden állam tele van adóssággal. Még a dúsgazdag Egyesült Államoknak is több milliárd dollár a pénztárhiánya. De igazat kell adnunk Franz Werfelnek: a legnagyobb pénztárhiánya az egész emberiségnek: az elsikkasztott mennyország.

Az „elsikkasztott mennyországba” vetett hitet kell az emberek szívébe visszaültetni.

B) *És most halljuk a krisztusi válaszokat az evangéliumi ifjú kérdésére*

Válaszokat! Mert nem egy, hanem három alapvető választ kapunk Jézustól a föltett kérdésre:

„Mit tegyek, hogy elnyerjem az örök életet?” (M6 19,16: Lk. 10,25)

Ha végiglapozzuk az evangéliumokat, három lényeges választ gyűjthetünk össze:

Értelmi és kegyelmi sorrendben első helyre kell tennünk Jézusnak azt a válaszát, amelyet mennybemenetele alkalmával adott a tanítványoknak a missziós parancs kiadásával kapcsolatban:

„Menjete... hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek.

Aki hisz és megkeresztelkedik, üdvözülni fog, aki nem hisz, elkárhozik. (Mk. 16,15–16).

A második választ az evangéliumi ifjú történetében találjuk: „*Ha el akarsz jutni az örök életre, tartsd meg a parancsokat*” (Mt. 19,17).

És végül a harmadik válasz a kafarnaumi eucharisztikus beszédből:

„Aki eszi ezt a kenyeret, az örökké élni fog” (Jn. 6,58).

Ezeket a válaszokat a tanító Egyház a katekizmusban így fogalmazta meg: Mit kell tennünk, hogy üdvözljünk, vagyis a mennyországba jussunk?

1–0 Először hinnünk kell, amit Isten kinyilatkoztatott.

2–0 Másodszor meg kell tennünk, amit Isten parancsolt.

3–0 Harmadszor használnunk kell a kegyelmi eszközöket.

A keresztény nagykorúság, keresztény felnőtté válás szemüvegén keresztül gondoljuk végig ezt a három választ, és vizsgáljuk magunkat, hogyan is állunk az örök élet elnyeréséhez szükséges teendőink körül.

1. *Hinnünk kell, amit Isten kinyilatkoztatott.*

A kinyilatkoztatott igazságokat már az apostoli időben hitvallásban foglalták össze. Ez az apostoli hitvallás, Hiszekegy. Hitünk lényeges tartalmát ez foglalja össze.

Most azonban ne mélyedjünk a részletekbe. Inkább azt vizsgáljuk, hogy milyennek kell lennie a „nagykorú” hitnek, amellyel az alapigazságokat elfogadjuk.

a) Legyen először is *meggyőződésen alapuló*. A gyermek azért hisz, mert mások mondják neki, mert így nevelték. A felnőtt azonban azért hisz, mert maga is meggyőződött az igazságról: „Tudom, kinek hittem – mondja Szt. Pál önérzetesen – és biztos vagyok” (2 Tim. 1,12). Ugyancsak Szt. Pál szerint: a felnőtt keresztény hite: „Istennek ésszerű szolgálata” (Róm. 12,1). Olyan-

nak kell lennie a fölnőtt hitnek, hogy magamnak is, másoknak is magyarázatát tudjam adni hitemnek: „legyetek készen rá – mondja Szt. Péter –, hogy mindenkor megfeleljetek, aki csak kérdezi, mi az alapja reményeteknek” (1 Ptr. 3,15). Tartsunk komoly önvizsgálatot, hogy mennyi időt, energiát fordítunk hitünk művelésére, hitismereteink gyarapítására. Mennyi haszontalan ismeret áramlik át a tudatunkon nap-nap után a tömegkommunikációs eszközökön keresztül! De vajon Isten ismeretében mennyit haladtam előre? Túlléptem-e már a gyerekkori katekizmus ismeretein? „Fölnőtté” vált-e már a hitem, vagy még mindig gyermekcipőben jár, amit fölnőtté vált lábaim már nem bírnak hordani, azért kénytelen vagyok levetni, de viszont nem gondoskodtam még a „fölnőtt lábakra” való nagykorú hit „cipőiről”.

b) Legyen a hitem *teljes*. Egyetlen dogmát nem vehetek ki abból, amit hinnem kell, mert azt Isten kinyilatkoztatta. Nem mondhatom, hogy ez tetszik, ez meg nem tetszik, mert nem tudom fölfogni, megérteni. „Bonum est ex integra causa, malum ex quolibet defectu” – mondja a keresztény filozófia alaptétele: „jó valami akkor, ha egészen jó, de rossz, ha bármilyen szempontból is rossz!” – Népies hasonlattal: ha egy kabátnak csak egy gombját gombolom be rosszul, akkor rosszul gombolódik be az egész kabát...

Hitünk teljességének megvizsgálására különösen alkalmas az Eucharisziába vetett hitünk megvizsgálása, mert az Eucharisztia Szt. Tamás szerint: „az egész keresztény hit összefoglalata”.

c) Legyen a hitünk *kétség nélküli, szilárd*. Főleg a túlvilág hitével kapcsolatban szoktak fölmerülni kételyek: ki tudja, hogy van, ki tudja van-e halálon túli élet, hisz még senki sem jött onnan vissza. De gyakoriak a Szűz Mária dogmákkal kapcsolatos kételyek is: Szeplőtelen Fogantatás, szüzessége... Aki azonban tudatosan kételkedik, máris elkövette a hitetlenség bűnét...

2. *Meg kell tennünk, amit Isten parancsolt.*

„A hit cselekedetek nélkül holt” – mondja Szt. Jakab apostol (Jak. 2.17).

„Nem jut be mindenki a mennyek országába, aki mondja nekem: Uram, Uram. Csak az, aki teljesíti mennyei Atyám akaratát” (Mt. 7,21).

Nem egyenként akarjuk most végigvizsgálni az összes parancsot. Hanem inkább azt a kérdést szeretnénk megválaszolni, hogy mit jelent az erkölcsi nagykorúság?

a) *Képesség a jónak és rossznak önálló megkülönböztetésére.*

A gyermeknek meg kell mondani, hogy mi a jó, mi a rossz, mi illik, mi nem illik, mert még nincs önálló lelkiismerete. Még ha el is tudja szajkózni a Tízparancsot, részleteiben nem mindig tudja eldönteni, hogy mi a törvény ellenes viselkedés (szexuális területen, enyém-tied közti különbség stb.).

b) *A lelkiismeret szerint való cselekvésmód.*

A gyermek a szerint cselekszik, amint a fölnőttek mondják neki. A fölnőtt ember a lelkiismeret belső szavára hallgatva cselekszik. A következménye ennek: a gyermek olyan, mint a környezete: jó környezetben jó, rossz környezetben rossz. A fölnőtt azonban olyan, amilyen a lelkiismerete. Jelleme van és erre a jellemre legjellemzőbb: „semper idem” – mindig ugyanaz, mindig következetes és hű az elveihez. A fölnőtt, következetes jellem ezt mondja: „Az igazság igazság marad, ha el is nyomják, a hazugság hazugság marad, ha milliók hirdetik is” (Mindszenty bíboros mondása).

Japán egyetemi tanár körüljár Európában és azt vizsgálja, hogy a fehér embernek van-e valamilyen normája, ami szerint meg tudja ítélni, hogy mi a jó és mi a rossz. Végző következtetése: „Az európai ember ilyen normával nem rendelkezik!” Más szóval: az európai ember fejlődésének ősemberi, gyermekkori szakaszába esett vissza...

Egy édesanya panaszkodott leányfalui lelkigyakorlata alkalmával a lelkigyakorlat vezetőjének: „Fiam 17 éves korában még velem járt az elsőpénteki szentáldozásra, minden vasárnap ministrált. Aztán elment katonának. Ott elvesztette erkölceit. Utána elment egyetemre, ott pedig elvesztette a hitét. Tessék megmondani, miben hibáztam gyermekem nevelésében?” „Abban – volt a válasz –, hogy fiát nem nevelte lelki nagykorúságra, arra

t.i., hogy fia önállóan higgyen és önállóan tegye, meggyőződésből a jót”.

c) *Önzetlenség a cselekvésmódban*

A gyermek azért teszi a jót, hogy jutalmat kapjon, vagy mert fél a büntetéstől. A fölnőtt keresztény szeretetből, önzetlenül cselekszik: Isten és felebarát iránti szeretetből.

Szolidaritás, felelősségérzet: mindez következik már az előzőekből.

3. *Használjunk kell a kegyelmi élet eszközeit*

Sem hinni, sem a parancsokat megtartani nem tudjuk Isten kegyelme nélkül. Az örök élet elnyerése elsősorban Isten kegyelmének műve, és csak másodsorban az emberi közreműködésé. Nyilván így kell értenünk korunk egyik teológusának véleményét: „Az ember nem azért üdvözülni, mert ő jó, hanem mert az Isten jó!”

Ismérjük a megszentelő kegyelem fontosságát: a megszentelő kegyelem állapota szükséges az örök életre. Éppen ezért tudatosan ügyelek ennek megőrzésére. Ha elvesztettem, azonnal visszaszerzem a bűnbánat szentségében.

Gyakran járulok szentáldozáshoz, hiszen az „angyalok kenyere” segít a megszentelő kegyelem megőrzésében. De növeli is bennem a kegyelmet. Segítő kegyelmet ad a parancsok megtartásához. Jézus azt ígérte: „Aki eszi ezt a kenyeret, örökké élni fog.” (Jn. 6,58). De azt is mondta: „Ha nem eszitek az Emberfia testét és nem isszátok a véré, nem lesz élet bennetek” (Jn. 6,53.).

„Előtted a küzdés, előtted a pálya. Az erőtlen csügged, az erős megállja. S tudod, mi az erő: akarat, amely előbb vagy utóbb, de diadalt arat!” – mondta Koszorus költőnk a múlt században. Az erős akaratú ember valóban sok mindenre képes. Főleg természetes célok elérésében: lásd az élsportolókat... De mégsem mindenre. Az örök élet elnyerése természetfölötti cél, amely minden emberi erőt fölül múl. Itt az igazán erős ember nem a fizikailag erős ember, nem is az erős akaratú ember, hanem az imádkozó ember, aki tudja azt, hogy Isten kegyelme az, amely diadalra viszi szándékainkat. „Ismerek egy embert, aki Istennél is hatalmasabb – mondta Vianney Szt. János. És ki ez? Az imádkozó ember, aki igent mondott Istennel, amikor Ő nemet akar

mondani" ... De azt is tudnunk kell, hogy az örök élet elnyerésében Isten mindig igent akar mondani, mert Szt. Pál szerint:

„Isten azt akarja, hogy minden ember üdvözljön és az igazság ismeretére eljusson” (1 Tim. 2,4.).

**„MIT KELL MÉG TENNEM?” –
„JÖJJ, KÖVESS ENGEM!”
(Mt. 19,20–21)**

Íme, itt van a lelkes, fiatal szívek harmadik nagy kérdése Krisztushoz. Benne van ebben a kérdésben Loyolai Szt. Ignác lelkigyakorlatos Vezérelv- és Alapigazságának híres „magis-elve”: „mindig a jobbat választani”, ami „inkább” segít a végső célunk elérésére. Azoknak a kérdése, akik nem elégszenek meg a közepszerűséggel: „éppen hogy csak becsúszni a mennyország ajtaján”, hanem – ismét Szt. Ignác szavaival: „ki akarnak tűnni örök Királyuknak és a Mindenség Urának mindennemű szolgálatában” (Krisztus Király elmékedésben).

A) *„Mit kell még tennem? Mi hiányzik, hogy még szebb, még értékesebb legyen az életem?!”*

A Szentatya szerint: „Ez a kérdés nagyon fontos. Azt mutatja, hogy az ember lelkiismeretében, és éppen a fiatalokéban, valami magasabb utáni törekvés rejtőzik. Ez a törekvés sokféle módon nyilvánul meg. Olyan embereknél is észrevehetjük ezt, akik hitüktől távolállónak tűnnek” (8. p. 3. bek.).

Valóban magába az emberi természetbe van belevésve a híres „három T”: „több – telik – töled”. Benne van az emberben az ön-maga fölülmúlásának igénye: mindig magasabbra rakni a léceket, sőt emberi erőket fölülmúló feladatokra is vállalkozni, repülni, világűrt, csillagokat meghódítani. Egyre újabb és újabb rekordokat fölállítani, főleg a sportban: mindig magasabbra, mindig távolabbra ugrani; mindig távolabbra dobni a súlygolyót, a gerejlyt, a diszkoszt.

„A nem keresztény vallások tagjai sorában, főként a buddhizmusban, hinduizmusban és az iszlámban már régóta lelki emberek sokasága található, akik már fiatalon mindent elhagynak..., hogy tökéletes szabadságra jussanak... Valami titokzatos belső hang irányítja őket...” (8. p. 4. bek.). Tehát a jellem, a belső élet területén is él az emberekben: „a mindig többet!”

A tűz sosem mondja, hogy elég! Nemcsak a nemes ambíciók tüze, hanem a kapzsiság és minden más bűnös szenvedély tüze sem mondja, hogy elég...

Az evangéliumi ifjú azért vált rokonszenvéssé az Úr Jézus előtt, hogy ő nem az anyagi javak, nem a világi hírnév és dicsőség terén, hanem az erkölcsi jóságban akarta a nagyobbat, a többet, a tökéletesebbet.

Már pedig – mondja ismét a Szentatyá: „ez az erkölcsi tökéletességben való magasabbra való törekvés alapjában véve az evangéliumban nyer kifejezést. A Hegyi beszédben Jézus megerősíti az egész erkölcsi törvényt... de közben új evangéliumi értelmezést ad” (8. p. 5. bek.). Jézus tökéletesíti a Mózesi törvényt, de utána bemutatja az új, az evangéliumi tanácsokra épülő tökéletességet.

Erre a „nagyobb”, tökéletesebbre” hívja meg Jézus az evangéliumi ifjút is, amelyet két szóban foglal össze: „Jöjj, kövess engem!”

Ennek közelebbi megvizsgálása előtt azonban van egy mondat, amit szemügyre kell vennünk. Nem is minden evangelista, csak Márk örökítette meg, de ezt a pillanatot az evangéliumi ifjú történetében talán a legszebb pillanatnak mondhatjuk.

B) „Jézus rátekintett és megszerette őt” (Mk. 10,21).

1. A Szentatyának ehhez a mondathoz fűzött magyarázatából kitűnik, hogy ő maga is, mint *Krisztus földi helytartója* mennyire folytatni akarja *Krisztusnak ezt az ifjúság felé forduló szeretetteljes magatartását*. Másfél oldalas kommentárjában ötször fordul elő az a kifejezés, hogy mennyire kívánja, hogy a XX. század ifjúsága is részesüljön *Krisztusnak ebben a szerető tekintetében*:

„Kívánom, hogy megélhessétek *Krisztusnak ezt a tekintetét!* Kívánom, hogy megismerhessétek az igazságot, hogy *Krisztus szeretettel tekint reátok!*” (7. p. 6. bek.).

„Mindegyikőtöknek kívánom, hogy *Krisztusnak ezt a tekintetét meglássátok és mélységét megtapasztaljátok!*” (7. p. 9. bek.).

És milyen hatalmas vigasztaló szó, amikor a Szentatyá ki-mondja, hogy „*Krisztus mindenkit megajándékoz ezzel a szeretetteljes tekintettel!*”. Tehát engem is, téged is, őt is, minket is, mindenkit...

2. És itt a Szentatya most rámutat *Isten szerető tekintetének csodálatos üdvtörténeti távlataira:*

„Ha e tekintet történetét kutatjuk, vissza kell mennünk addig a pillanatig, amikor Isten az embert, teremtésekor férfinak és nőnek teremtette, és látta, *hogyminden nagyon jó*. A Teremtőnek ez az első pillantása ismét megjelenik Krisztusnak tekintetében, amikor az ifjúval beszélget” (7. p. 7. bek.).

a) *A Teremtő Isten látása bibliai értelemben az isteni Gondviselés mindentudását fejezi ki:*

Isten mindent lát, mindenről tud. De ez a tudás nem passzív, hanem aktív tudás. Mindenről tud olyan értelemben, hogy gondviselő szeretetével mindent számon tart: „A csillagokat számon tartja, mindegyiket nevén szólítja” (147. zs. 4.). De számon tartja a fűszálat a tenger mezőiben és az atomokat is az anyag legkisebb részecskéiben.

Isten látta és látja az egész általa teremtett világ történelmének áramlását, kavargását. Látja a jót és a rosszat. Látja, hogy az ember hogyan csúfítja el az általa szépnek és jónak teremtett világ arculatát. Látja a bűnt, az erkölcsi nyomort és a szenvedést... (Néhány mozzanatot érdemes kiemelni az Isten „látásának” történetéből: a Teremtő a teremtés mind a hat napját ezzel zárja: „és látta az Isten, hogy amit alkott, az jó”, sőt az ember teremtésénél: „nagyon jó” – „amikor látta az Úr, hogy mekkora az emberek gonoszsága a földön... így szólt: eltörlöm a föld színéről az embert” (Ter. 6, 5–7.) – „láttam az Egyiptomban élő népem nyomorúságát” (Kiv. 3,7,) – „az Úr letekintett fönséges szentélyéből, rátekintett a földre az égből... és megszabadította a halálra szántakat” (102. zs. 20–22. v.).

Végül is az „isteni tekintet történetének” legünnepélyesebb pillanata, amikor elérkezik az idők teljessége, hogy az isteni Gondviselés végre hajtsa a világ teremtésének öröktől fogva tervezett legnagyobb eseményét: a megtestesülést. Ezt az eseményt egy isteni „tekintet” előzte meg, amit így énekel meg az, akire ez a tekintet ráesett:

„Magasztalja lelkem az én Uramat és örvendez az én szívem Megváltó Istenemben, mert megtekintette szolgálójának kicsinységét” (Lk 1,46–48).

És ettől kezdve:

b) Az isteni tekintet története már mint az *Istenember*, vagyis mint *Krisztus tekintetének története folytatódik*.

Jézusnak, mint Istengyermeknek első tekintete természetesen magára szűzi Edesanyjára, Máriára esett. Aztán Szt. Józsefre, majd a pásztorokra, a napkeleti bölcsekre...

De aztán fölött korában mindenkire rátekin, akivel csak találkozik: betegekre, éhezőkre, tanítványokra, szenvedőkre:

- „Jézus tovább ment és látott egy Máté nevű embert, amint ott ült a vámnál” (Mt. 9,9).
- Jézus látja a tömeget és „megesett rajtuk a szíve” (Mt. 14,14).
- Jézus látja az éhező tömeget és így szól: „Szánom a sereget” (Mt. 15,32).
- „Jézus a Galileai tó partján... látta, hogy Simon és testvére, András... hálót vetnek a vízbe. Megszólította őket” (Mk. 1,16–17).
- „Amikor látta, hogy mennyire küszködnek az evezéssel, vízben járva közeledett feléjük” (Mk. 6,48).
- Jézus látta a naimi ifjú gyászmenetét: „amikor az Úr meglátta, megesett rajta a szíve” (Lk. 7,13).
- „Jézus felnézett a fügefára és megszólította Zakeust” (Lk. 19,5).
- „Jézus megpillantotta a várost és megsiratta” (Lk. 19,41).
- „Jézus föltekintett és figyelte, hogyan dobják az adományokat a perselybe” (Lk. 21,1).
- „Az Úr megfordult és rátekinett Péterre” (Lk. 22,61).
- „Jézus ránézett az ifjúra és megkedvelte” (Mk. 10,21).

Jézusnak mindezt a szeretetteljes pillantását:

„a kereszten megváltó áldozatával fogja megpecsételni, mert éppen az áldozat által érte el ezt a tekintetet a szeretet különleges mélységét. Ott az ember és az emberiség olyan igent kapott, amelyet csak Krisztus, a Megváltó és vőlegény adhatott” – folytatja a Szentatya (7. p. 8. bek.).

Krisztus a tekintetével mindenkit megkeres, mert mindenkivel párbeszédet akar kezdeményezni:

„Hogy életetek melyik pillanatában fog ez történni, azt nem tudom – mondja a Szentatya. Gondolom akkor, amikor legnagyobb szükségtek lesz rá: talán a szenvedésben, talán a tiszta lelkiismeret tanúságtételekor, mint az evangéliumi ifjú esetében, vagy talán egy ellenkező esetben: büntudattal és lelkiismeretfur-

dalással kapcsolatban. Mert Krisztus Péterre is rátekintett kudarcának órájában, amikor Mesterét megtagadta” (7. p. 9. bek.).

Az Istenembernek erre a szerető tekintetére éppen a kudarcok, szenvedések idején olyan szüksége van, mint a falat kenyérré az éhezőnek vagy a fuldoklónak a levegőre. A következőkben a Szentatya a legszebb és legvigasztalóbb szavakat írja le ezzel kapcsolatban:

„Az embernek kell ez a szeretetteljes tekintet. Tudnia kell, hogy szeretik, hogy öröktől fogva szeretik és kiválasztották. Az Isteni kiválasztásnak ez az örök szeretete úgy kíséri végig az embert életén át, mint Krisztus szerető tekintete. És talán legjobban a megpróbáltatás percében, a megalázásban, üldözésben, elbukásban, amikor ott leszünk megalázva, széttaposva: embervoltunk a többiek szemében semmivé lesz. Akkor az a tudat, hogy az Atya minket már szeretett az ő Fiában, hogy Krisztus mindenkit állandóan szeret, ez szilárd tartást ad egész emberi egzisztenciánknak. Ha előnt a kétség önmagunkban, életünk értelmében, akkor Krisztusnak ez a szeretete tovább éltet minket. Az a tudat, hogy ez a szeretet benne hatalmasabb minden gonosz-ságnál és széthullásnál” (7. p. 10. bek.).

Né takarjuk el tehát arcunkat az isteni tekintet elől. Sőt keressük az arcát és arcának tekintetét mindenütt a nagy világban, a szabad természet ölén, ahogyan a cserkészinduló is éneklí: „Szabadba fiúk, a nap arca nevet, ott pezsdül a friss, tüzes élet. Járjuk be a mezőt meg a rengeteget, szabad ott a szabadban az élet. Ott szemben, szívben tiszta láng, az Isten arca néz le ránk. Lehelletén ott megterem, erő, szabadság, győzelem”.

Keressük Isten tekintetét az evangéliumokban, az isteni szavakban, de legfőbb a megtestesült Igében. Ahogyan a természetben a Teremtő Isten arca néz reánk – úgy néz ránk az Eucharishtiából Jézus arca, hívogatóan: „Jöjjetek hozzám, mindnyájan...!” És Jézus várja, hogy szerető tekintetét viszonzzam. Utánozzam az Arsi szent egyszerű emberének magatartását: „Én nézem Őt, és Ő néz engem...!”

C) Jézus a „rátekintés” után „megszerette” az evangéliumi ifjút

De miért szerette meg?!

Mindenesetre nem a vonzó külseje miatt. Nem is pusztán az ifjúsága miatt. Nem ilyen vagy amolyan tulajdonsága miatt.

Nem a tudása miatt. Hanem az ifjúnak két olyan mondata miatt, amely egyéniségének éppen a két legértékesebb oldalát nyilvánította ki: „Ezeket mind megtartottam. Mit kell még tennem?” Két nagyszerű dolgot tudunk meg ennek a vallomásnak alapján a fiatalemberről. Az egyik az erkölcsi tisztasága: megtartotta a parancsokat. A másik: a nemes nagyra törekvése: mit kell még tennem?

Melyik az a XX. századbeli fiatal, aki húszéves korában elmondhatja magáról, hogy soha súlyos bűnnel nem bántotta meg az Istent. Minden tiszteletet megérdemel. Mint pl. Kaszap István, akiről halála után a gyóntatója nyilatkozta, hogy halálos bűnt sosem követett el, sőt a bűn szinte ismeretlen fogalom volt egész életében. Idézzük még egyszer a Szentatyát. „itt rejtőzik az emberi nagyság, a valódi emberi méltóság alapja” (6. p. 8. bek.).

Ez az erkölcsi tartalom volt, ami az evangéliumi ifjút igazán értékessé tette Jézus szemében is, ezért „szerette meg őt”.

Beethoven írásai között találták ezt a szép megállapítást, ami saját lelkületére is rávilágít: „Nem ismerem az emberi nagyságnak más jelét, mint a szívjóságot. A szív az emelője mindennek, ami nagy”.

És ami még tovább emeli az evangéliumi ifjú erkölcsi értékét, az, hogy éppen az erkölcsi jóság tekintetében nem elégszik meg a közepszerűséggel, hanem még többet akar, még nagyobbra vágyódik: „Mit kell még tennem?” (Elmélkedésünk kezdetén rámutattunk ennek mélyebb értelmére).

És Jézus megadja a választ erre a harmadik nagy kérdésre is:

D) „JÖJJ! KÖVESS ENGEM!”

A keresztény élet és erkölcs lényege: Krisztus követése. És ennek a Krisztus-követésnek tökéletessége 3-szorosan múlja fölül az Ószövetség emberének a parancsokra épülő tökéletességét:

Első fokozat: A parancsok tökéletesítése: „Nem jöttem a törvényt megszüntetni, hanem teljessé tenni” (Mt. 5,17). A keresztény erkölcsnek is alapját képezi a Tízparancs, de tökéletesített formájában: „Ha a ti igazságotok nem múlja fölül az írástudókéét és farizeusokét, nem juttok be a mennyek országába” (Mt. 5,20).

A tökéletesítés két dolgot foglal magába: nemcsak a rossz cselekedetet tiltja (pl. a gyilkosságot), hanem a belső (érzelmi, gon-

dolati) rosszaságot is (pl. gyűlöletet), hiszen a „szívből származik az, ami beszennyezi az embert” (Mt. 15,18). A tökéletesítés másik eleme az egyetemesség: a szeretet parancsa annyira egyetemes, hogy még az ellenséget is magában foglalja: „szeressétek ellenségeiteket és imádkozzatok üldözőitekért” (Mt. 5,44).

Második fokozat: A parancsok szintjét meghaladó nyolc boldogság, amely a sajátos evangéliumi erkölcs összefoglalata. A Tízparancs megtartásával lehetünk jó őszövétségi emberek, de még nem vagyunk jó keresztények. A nyolc boldogság útját járók az igazán keresztények.

Harmadik fokozat: Az evangéliumi tanácsok útja.

„Ha tökéletes akarsz lenni, add el, amid van, az árát oszd szét a szegények között, így kincsed lesz a mennyben. Aztán gyere és kövess engem!” (Mt. 19,21).

Az Egyház 2 ezer éves értelmezése szerint Jézusnak ezek az evangéliumi ifjúhoz intézett szavai a papi és szerzetesi hivatásra való meghívást jelentik. Így értelmezi ezt II. János Pál is (8. p. 10. bek.). Nem tudni, hogy mikor hangzik el Jézusnak ez a különleges hívó szava, hány éves korban. De nagyon fontos, hogy lehetőleg már tizenéves korban, pályaválasztás és bármely más irányú érdeklődés és lekötelezettség előtt – a fiatalok tegyék föl önmaguknak ezt a kérdést: nem hív-e Jézus engem is erre a közelebbi követésére.

„Ha ilyen hívás érinti szívedet – mondja a Szentatya – ne hallgassd el! Engedd, hogy hivatássá érlelődjék!... A mai egyháznak és világnak feltétel nélkül szüksége van olyan tanúságra, amely egy életre szól, amely minden fönntartás nélkül Istennek ajándékozza önmagát. A jegyesi szeretet olyan tanúságára, amilyent Krisztus adott, amely az Isten országát az emberek között különös módon teszi jelenvalóvá, és a világhoz közelebb hozza!” (8. p. 12. bek.).

És ha úgy érezzük, hogy ez a különleges hívás nem nekünk szól, akkor imádkozzunk azokért, akiknek szól, hogy meghallják Isten szavát és készségesen kövessék: „Kérjétek tehát az aratás Urát, küldjön munkásokat aratásába” (Mt. 9,37).

SÍK SÁNDOR

A HAJNAL SZERELMESE

Azt szeretem, aki nevet,
Akinek rózsaszín az arca,
Aki örül, aki kacag,
Aki dalolva megy a harcra.

Enyém az áprilisi szellő.
A fészlő bimbót szeretem,
A hasadót, a harmatosat.
A hajnal a szerelmesem.

Az én emberem a gyerek,
A nagyszemű, nevető gyermek,
Akiben szűz minden-csírák,
Ezer erdők rügyezve kelnek.

Az én emberem, aki fölkel,
Az induló, az ébredő,
Akinek győzelem az álma,
Akiben dalol a jövő.

Szeretem azt, aki akar,
Aki remény, aki ígéret.
Az enyém a vér és a tűz:
A fakadó fiatal élet.

Az ébredő napot imádom,
Megyek a virradat elé.
Az én lelkem a tüzek lelke,
Az én dalom a hajnalé.

„JÖJJ! KÖVESS ENGEM!” – „A FIATALSÁG: NÖVEKEDÉS!”

Ha vállalkoztam Jézus követésére, akkor először is vele együtt végig kell járnom a fejlődésnek, növekedésnek azt az útját, amit Ő maga is végigjárt, mint gyermek, ifjú:

„Jézus pedig növekedett bölcsességben, korban és kedvességben Isten és emberek előtt” (Lk. 2,52).

Három dolgot gondoljunk végig a fejlődéssel kapcsolatban:

- A) A fejlődés az élet alaptörvénye
- B) A fejlődés belső tartalma
- C) A fejlődés eszközei

A) *A fejlődés az élet alaptörvénye*

Az élettelen anyag nem fejlődik, mindig ugyanaz marad. De fejlődik, növekszik a növény, az állat és fejlődik az ember.

1. *A fejlődés elsősorban a fiatal életre jellemző*

„A fiatalság maga a növekedés – mondja a Szentatya. – Ez a növekedés az ember *életútjának emelkedő szakasza*. Ennek felel meg a testi-lelki fejlődés: minden olyan erőnek növekedése, amelynek révén a természetes emberi személyiség kialakul... Nektek, mindnyájatoknak, kedves barátaim, mindenek előtt ilyen növekedést kívánok. Mondhatjuk, hogy a *fiatalság tulajdonképpen ez által fiatalság*. Ilyen értelemben rendelkezik saját meg nem ismételhető jellegzetességével. Így válik számotokra személyes és közösségi tapasztalat útján tudatossá, hogy milyen nagy érték. És így állandósul a felnőtt emberek tapasztalatában is, kik miközben maguk mögött hagyták már ifjúságukat, egész életüket tekintve a felszálló ágból már átfordultak a leszálló ágba” (14. p. 2–3. bek.)

2. *Az értelmes lény fejlődésének legfontosabb követelménye: a tudatosság*

Életünk „*emelkedő szakaszát*”, a fiataliságot akkor tudjuk igazán hasznossá tenni magunk számára, ha tudatában vagyunk

annak a nagy értéknek és tudatosan közreműködünk saját fejlődésünkkel. Az életkorban való előrehaladásunk nem kerül fáradságunkba, akarattunktól függetlenül is egyre idősebbekké válnunk. De szellemi, lelki és testi előnyös fejlődésünk saját szabadakarattunknak is függvénye. És ebből következik az a nagy jelentőségű megállapítás, amit először nem II. Jánospál, hanem VI. Pál pápa mondott ki a *Populorum Progressio* (Népek fejlődése) körlevelében (1968-ban): „A fejlődés egyáltalán nem tetszésünkre bízott feladat.

Tekintsük a fejlődést összes kötelességeink összfoglatának’.

És ez magától értetődő, ha az élet különböző fokozatait megvizsgáljuk. Az állat, a növény csak növekszik, fejlődik úgy, ahogy a természet adja neki a növekedést. Az értelmes lény azonban tudatosan akar valakivé, valamivé válni. A fejlődésben való öntudatra ébredés annyira fontos, hogy éppen ezzel a tudatossággal lépi át az ember a szellemi és lelki nagykorúság küszöbét. Vannak, akik egész életükben nem lépik át. Sodorja őket a saját természetük, a szenvedélye, sodródnak a környezettel, a divathóborttal. Soha önálló véleményük, önálló akarattuk nincsen. Jó környezetben jók, rossz környezetben rosszak. Olyanok, mint a víz: olyan formát vesznek föl, amilyen edénybe öntik.

Ez a magyarázata annak, hogy jó családból kikerülő gyermekek miért zülленek el, ha kikerülnek a jó környezetből. Miért? Mert az erkölcs, a vallás nem vált tudatos énjük részévé, meggyőződésükké. Maguk a szülők is hibásak. Mert nem tartották szem előtt, hogy a nevelés bizonyos kor után (serdülő kor) már csak, mint önnevelés lehetséges, amelyre rá kell vezetni a fiatalokat már kora gyermekségükben. Nem elég a vallási élet gyakorlati részét belesulykolni gyermekeinkbe, hanem tudatukat, belső énjüket is nevelni kell – úgy ahogyan maga a Szentatya írja az ifjúsághoz intézett körlevelében: „Az ifjúság évében az Egyház első és legfontosabb kérése, amelyet hozzátok intéz: tudjatok mindig és mindenkinek megfelelni, aki csak kérdez titeket, mi az alapja a titeket eltöltő reménynek” (1. p. 7. bek.).

És ha szüleink, nevelőink elmulasztották, hogy bennünket önállóságra neveljenek, akkor mi magunknak kell ezt a hiányosságot bepótolnunk...

B) A fejlődés belső tartalma

1. Az Egyetemes metafizikai (léttani) tartalma: az igaz, a jó és a szép

A létezés három alapvető értékét: igaz, jó, szép – II. Jánospál föltűnően gyakran említi. Erről beszélt a magyar fiataloknak is a Népstadionban. Ugyanígy a Tudományos akadémián a tudomány és kultúra magyar képviselőit is az igaz, a jó és a szép keresésére és szolgálatára buzdította. Két legutóbbi szociális körlevelében szintén szerepel ez a gondolat. A világfűfűséghez intézett körlevelében is erre buzdít: „Szükséges, hogy a fiatalság növekedés legyen, amely fokozatosan összegyűjti magában mindazt, ami igaz, jó és szép, akkor is, ha ez a növekedés kívülről össze van kötve szenvedéssel, szeretteink elvesztésével, és annak megtapasztalásával, hogy a gonoszság ebben a világban, amelyben élünk, töretlenül dolgozik” (14. p. 4. bek.).

Különösen figyelemre méltó a Szentatyának a szenvedésre való hivatkozása. Amilyen egyetemes törvénye ugyanis az életnek a fejlődés, ugyanígy egyetemes törvény, hogy fájdalomból, szenvedésből, áldozatból születnek az igazi értékek. Az eredmény, a siker senkinek nem hull magától az ölébe.

2. Sorsunk tudatos, szabad formálása

Most ismét VI. Pál pápát halljuk:

„Isten akaratából az ember arra születik, hogy folyamatosan fejlődjék, hiszen minden egyes ember élete Istentől kapott hivatás. Mindenki megkapja születésekor a képességek és tehetségek csíráit, hogy azokat kiművelje és gyümölcsöztesse. Amikor társadalmi környezetünkben kapott nevelés útján vagy saját erőfeszítéseink árán eljutunk képességeink teljes és érett kibontakozására, akkor végre beállíthatjuk életünket a Teremtő által elénk adott célkitűzésre. Minden ember saját maga felelős egyéni fejlődéséért és üdvösségéért, hiszen értelme és szabad akarata van. A nevelők és a környezet olykor segítik ebben, máskor hátráltatják. De bármilyen külső behatások is érik, az ember marad saját jó és balszerencséjének kovácsa”. (Népek fejlődése körlevél 1968).

Hihetetlenül fontos ez a legutóbbi megállapítás, amit így is megfogalmazhatunk: az ember és az egész emberiség nem passzív, tehetetlen szereplője, nem tehetetlen kiszolgáltatottja a sorsának és a történelemnek, hanem aktív résztvevője, tevékeny

alakítója mindannak, ami őt körülveszi. tehát: a környezet, a társadalom, a természet, a sors nem megmásíthatatlan végzetként veszi őt körül. Az embernek hatalma van arra, hogy sorsában, ha nem is mindent, de sokmindent változtatni tudjon.

Az ember lassan, de biztosan úrrá lesz a természetén, a különböző természeti katasztrófákon. De úrrá lesz a különböző járványos megbetegedéseken is.

Egyéni szempontból sem lehet mondani, hogy az ember teljesen kiszolgáltatottja sorsának és balszerencséjének. „Il cuore forte rompe la cattiva sorte” – „Az erős szív megbirkózik a sors kegyetlenségével” – mondja az olasz közmondás. Ki ne hallott volna Beethovenről, a zenetörténet egyik legnagyobb alakjáról. Őt a sors olyan szerencsétlenséggel sújtotta, aminél nagyobbbal nem sújthat zeneszerzőt: egyre gyöngült a hallása. Mégsem adta föl hivatását. Legszebb két művét: a IX. szimfóniát és a Missa Sollemnis-t már teljesen süketen írta és vezényelte a bemutatót.

Tehát igaza van VI. Pálnak. Kezünkbe vehetjük és kezünkbe is kell vennünk sorsunk, környezetünk, életünk külső körülményeinek a formálását, alakítását...

De mindennél fontosabb:

3. Saját magunk, személyiségünk fejlődésének irányítása

„Mindenkinek megkapja a képességek és tehetségek csíráit, hogy azokat kiművelje és gyümölcsöztesse” – hallottuk VI. Pált.

És mit mond II. János Pál:

„Fokozatosan ismeritek föl a talentumokat, amelyekkel rendelkeztek. Alkotó módon bánjatok velük, hogy sokszorozódjanak. És ez munka által történik. Milyen bőséges választék kínálkozik ezen a területen: képességben, érdeklődési körben, különböző irányokban! ...A fiatalság az az időszakasz, amelyben az ember felismeri saját képességeit. Egyúttal a sokféle úton való elindulás ideje, utak, amelyeken az ember minden tevékenysége, munkája, alkotó képessége mindeddig fejlődött és továbbra is fejlődik. Kívánom mindnyájatoknak, hogy ezeken az utakon megtaláljátok *önmagatokat*” (12. p. 2–3. bek.).

De a különböző tehetségek kifejlesztésén túl mindennél fontosabb a jellem, a személyiség fejlődése, amit az evangélium oly tömören foglal össze Jézus életében:

„Növekedett *bölcsességben* és
kedvességben
Isten és emberek előtt!”

Növekedni bölcsességben

A bölcsesség az okosság magasabbrendű változata. Okos ember az, aki ismeri minden dolognak az okát: a létrehozó okát és a célokát is. A bölcs ember, aki ismeri mindennek nemcsak közvetlen, hanem végső okát és célját is.

Bibliai értelemben a bölcsesség ennél többet jelent. A Szentlélek ajándéka, amely nemcsak tudást, hanem erkölcsi magatartást, lelki beállítottságot is jelent. A keresztény értelemben vett bölcs ember mindent az Isten szemszögéből, vagyis a végső létrehozó oka és végső célja szempontjából néz, és a szerint értékeli a világ dolgait, a saját életét is.

A bölcs ember jelszava minden eseménynél, minden dologgal kapcsolatban, de minden más személlyel kapcsolatban is:

„Quid hoc ad aeternitatem!” – Gonzaga Szt. Alajos jelmondata.

„Mi ez az örökkévalósághoz képest!”

A bibliai értelemben vett bölcs embernek van még egy nagyon fontos tulajdonsága: „A bölcsesség kezdete az Úr félelme” (Péld. 1,7). A bölcs ember Isten megbántását tartja a legnagyobb rossznak a világon, azért félelemmel, sőt irtózáttal fordul el a bűnnek még az árnyékától is. Következésképpen ez a bölcsesség magában foglalja a jónak és rossznak, a helyesnek és helytelennek határozott és biztos fölismerését.

És mindebből következik, hogy *lelkiismeretünknek a helyes erkölcsi elvek szerinti formálása*: egyik legfontosabb kötelességünk a fiatal korban.

Növekedni a kedvességben

A szeretetben való növekedés. Nemcsak passzív értelemben: a szeretetreméltóságban való növekedés – hanem aktív értelemben is: az emberek iránti szeretetem növekedése.

A szeretet alapigénye az emberi természetnek!

Amíg az ember *kiskorú* a jellemében:

kapni akarja a szeretetet!

Amikor az ember *fölnőtté* válik:

adni is akarja a szeretetet!

Sőt: alapelve:

„Nagyobb boldogság adni, mint kapni!” (ApCsel. 20,35).

C) A fejlődés eszközei

1. A názáreti Jézus példája: munka és imádság

A fejlődés évei a fiatalok számára bizonyos értelemben „názáreti életet” jelent. A legfőbb példát maga Jézus adta. Ennek az életnek mindennapi programja a munka és imádság volt.

„Imádkozzál és dolgozzál”: ez volt Szt. Benedeknek, a nyugati szerzetesség atyjának jelmondata, és az általa alapított rend ma is ezt valósítja az életével.

Imádság és munka: minden keresztény ember életében olyan, mint két evező, amellyel az örök partok felé irányítja élet-csóknakját. Ha akár az egyik, akár a másik hiányzik, csak egyhelyben forog az, nem halad előre.

Hogyan imádkozunk? hogyan dolgozzunk? Milyen legyen a kettő közötti kapcsolat? Loyolay Szt. Ignác tanácsa: „Úgy dolgozz, mintha örökké élnél itt a földön, és úgy imádkozz, mintha már holnap vége lenne életednek!” De ezt is jegyezzük meg: „Úgy dolgozz, mintha minden saját magadtól függene, és úgy imádkozz, mintha minden Istentől függene!”

2. II. János Pál jó tanácsai

a) A munka

„A munka erőfeszítéssel jár... De ugyanakkor a munka sajátos módon formálja az embert, sőt bizonyos értelemben előbbre viszi. És ez nemcsak a kutatómunkára vonatkozik, vagy általában a szellemi munkára, hanem a közönséges *fizikai munkára is*, amely látszólag nem tartalmaz alkotó elemeket” (12. p. 3–4. bek.). Gondoljunk csak magára Jézusra, a názáreti ácsmesterre...

De a Szentatya nem felejt el éppen a fiatalokkal kapcsolatban, hogy számukra a *legfőbb munka a „tanulás”*, amely „az általános iskolától az egyetemig tart”: „fiatal életetek ezekhez kötődik több esztendőre, egymás után, a szellemi fejlődés fokozatai és képességeitek kibontakoztatása szerint” (u.o.).

„Az iskolában el kell sajátítanotok a szellemi, technikai és gyakorlati készségeket, amelyek alkalmassá tesznek benneteket,

hogy sikeresen elfoglaljátok helyeteket az emberi munka területén. Ha igaz, hogy az iskola feladata a munkára való felkészítés, a fizikaira is, akkor az is igaz, hogy a munka önmagában nagy és fontos értékek iskolája: megvan sajátos kifejező ereje, amellyel tanúságot tesz arról, hogy hozzájárul az emberi kultúrához" (12. p. 9. bek.).

b) *Imádság*

„Kívánom nektek a növekedést az Istennel való kapcsolatban is. Ezt segítheti közvetve a természettel és az emberekkel való kapcsolat, de ezt szolgálja mindenekelőtt az imádság. Imádkozzatok és tanuljatok imádkozni. Nyissátok meg szívetekeket az előtt, aki jobban ismeri szívetekeket, lelkiismereteket, mint ti magatok!" (12. p. 13. bek.)

Az imádságon és munkán kívül II. Jánospál még egyéb eszközöket is ajánl a fejlődésünkhöz. Jótanácsaiból kitűnik, hogy mennyire ízig-vérig modern ifjúsági lelkipásztor, akinek az élete pápasága előtt szorososan összefonódott az ifjúsági pasztorációval.

c) *„A látható világgal, a természettel való kapcsolat”.*

II. Jánospál vérbeli turista, aki még pápasága alatt sem tagadja meg a természet iránti szeretetét. Folyton járja a szabad természetet.

„Ez a kapcsolat fiatal éveitekben más módon gazdagít, mint a könyvekből tanult természettudomány. Ez közvetlenül gazdagít. Elmondhatjuk, hogy miközben a természettel kapcsolatban maradunk, a tapasztalatunk kiterjed a *teremtés titkára is*, amely előttünk a maga hallatlan gazdagságával és változatosságával bontakozik ki és a láthatótól a láthatatlanok, a rejtettek felé tereli figyelmünket.” „A természet az ember számára a csodálat és elgondolkodás tárgya az egész világnak tükre. Ebben tükröződik a Teremtő és teremtmény szövetsége, amelynek kezdettől fogva az ember a középpontja, aki teremtőjének képmására lett alkotva" (14. p. 5–6. bek.)

A természetjárás fáradozást, erőfeszítést igényel. De megéri a fáradságot, „mert ebben acélozódik nemcsak a test, hanem az egész ember élvezi annak örömét, hogy önmagunkon uralkodva hátrányokat és akadályokat tud leküzdeni. Bizonyos, hogy ez

egyik tényezője annak a növekedésnek, amely az ifjúságot jellemzi." (14. p. 9. bek.).

d) *Növekedés az élő emberrel és alkotásaival való kapcsolatban*

„Milyen sok művet alkotott az ember a történelem folyamán! Milyen nagy ezeknek gazdagsága és változatossága! Az ifjúság igen fogékonyak tűnik az igazság, a jó és a szép iránt, ami ezekben a művekbe beépült. Amikor a különböző kultúrákkal, művészetekkel, tudományokkal kapcsolatot teremtünk, megtanuljuk az igazságot az emberről" (14. p. 10. bek.).

Az ifjúság „az az idő, amelyben új kapcsolatok, ismeretségek és barátságok kezdenek szövődni" (u.o.). Az emberekkel való kapcsolatban fejlődik ki bennünk önmagunk ajándékozásának képessége és művészete is. És így alakul ki előttünk annak az embernek eszménye, akire ez a megállapítás érvényes: „*az ember, aki másokért van*" (u. o.):

„Az emberre vonatkozó ilyen igazság elérhetetlen fokban töződik a Názáreti Jézusban. Ezért olyan fontos az ő ifjúsága is, miközben növekedett bölcsessége és kedvessége Isten és az emberek előtt" (14. p. 12. bek.).

ÖNNEVELÉS – VESZÉLYEK – KÍSÉRTÉSEK

Az öntudatos fejlődés önnevelést jelent. Önnevelés nélkül nincs igazi emberi fejlődés.

Ez pedig annyit jelent: nem akarunk sodródni, hanem kezünkbe akarjuk venni önmagunk fejlődését és környezetünk, sorsunk irányítását.

Mihelyt azonban az ember nem akar sodródni, azonnal tapasztalni fogja az ellenszét, az akadályokat. Önmagunkban: a szenvedélyek lázadását, amelyek nem tűrik, hogy helyes mederbe tereljük, korlátok közé szorítsuk őket. Környezetünkben pedig a „nyájszellem” fog nekünk támadni: miért akarsz te más lenni, mint a többi, miféle beképzeltség, hogy nem akarsz velünk járni a megszokott „marhacsapásokon”?!

Az akaratgyöngge, gyáva ember behódol az ellenségnek. A bátor, szilárd jellem azonban fölveszi a harcot.

A hívő lélek persze tudatában van annak is, hogy ebben a harcban Isten kegyelme nélkül nem lehet győztes. ezért gyakran imádkozik a győzelemhez szükséges két kegyelemért:

- világosságért, hogy fölismerje a veszélyeket,
 - lelki erőért az akadályok, vagyis a kísértések leküzdéséhez.
- Két gondolattal foglalkozunk tehát ebben az elmélkedésben:
- önnevelés,
 - harc a kísértések, veszélyek ellen.

A) *Önnevelés*

1. *Az önnevelés jelentősége*

A Szentatya a következőt mondja:

„Ha kétségtelen is, hogy a család nevel, hogy az iskola oktat és nevel, mégis a család és iskola munkája nem lehet teljes, ha közületek nem törekednék mindenki arra, hogy önmagát nevelje. A család és iskola csupán egyes elemeket nyújt nektek az önnevelés feladatához” (13. l. bek.).

Gombolyítsuk tovább a Szentatya gondolatait. Először is azért fontos az önnevelés, mert igazában csak az válik sajátunk-

ká, saját éniük részévé, amit önnevelés útján magunkévá tettünk. Minden más – tudás és erkölcs területén egyaránt – csak kívülről ránk aggatott sallang, amit gyorsan letép rólunk az élet.

Tudatos fejlődésünkben az is fontos, hogy nemcsak önmagunkat, hanem környezetünket és sorsunkat is alakítjuk. Mindenki maga szerencséjének kovácsa... De az is bizonyos, hogy környezetünkben nem mindent és nem mindig tudunk változtatni. Sokszor azt gondoljuk, hogy elég a környezetváltozás, elég más városba költözni, és környezetemmel való minden kellemetlenség megszűnik. Elfelejtjük, hogy önmagunkat, boldogságunk legnagyobb ellenségét mindenhová magunkkal visszük. És lassan rájövünk, hogy lelki egyensúlyunk megőrzéséhez elsősorban nem környezetünkön, hanem önmagunkon kell változtatnunk. És rájövünk, hogy boldogságunk eléréséhez mindennél fontosabb önmagunk fizikai és lelki tűrőképességének a növelése. Megtanulni kellemetlen társak elviselését, akár egy munkahelyen, akár egy lakásban, akár kellemetlen útitárs elviselése. De meg kell tanulnunk önmagunkat is elviselni, életünk legkellemetlenebb útitársaival, saját rosszra hajló tulajdonságaival újból és újból megküzdni – és megtanulni betegségeink, fájdalmaink elviselését. Egészen magasfokú hősiességről tanúskodott az a beteg, akinek állandó fájdalmai voltak, de azt mondta: „megtanultam a fájdalommal együttélni!”

Röviden: boldogságunk föltétele, hogy megtanuljuk az önnevelést!

2. Az önnevelés „belső magva”

A Szentatya az önnevelés lényegét mondja szellemesen az önnevelés „belső magvának” (13. p. 3. bek.).

Ezt a lényegét Szent János evangéliumának egy mondatával világítja meg: „Megismeritek az igazságot, és az igazság szabaddá tesz titeket” (Jn 8,32.) A Szentatyának ismét egy kedvenc gondolatáról van szó. Amikor egy alkalommal megkérdezték tőle, hogy ha az evangéliumokból csak egyetlen mondatot lehetne megtartani, melyiket választaná, habozás nélkül Szent János fenti mondatát idézte.

Az ifjúsághoz intézett levelében így jellemzi ezt a mondatot: „Az evangéliumi kijelentések egyik legfontosabbja. Az embert teljes egészében érinti. Megmutatja, hogy belülről az ember szel-

lemi területén mire épül az ember különös méltósága és nagysága” (12. p. 8. bek.).

Ez a mondat ugyanis az embernek két olyan adottságára mutat rá, amely elsősorban az ifjúságot jellemzi:

- az igazság iránti érzékenysége,
- a szabadság utáni vágya (13. p. 2. bek.).

Szabadság és igazság: ez a kettő az ember jellemének, de egyben személyi méltóságának is alapja. Az embert nem pusztá létezése, hanem a szabadsága teszi emberré, a teremtés koronájává. Azért az ember legnagyobb büntetése nem az, ha a pusztá életétől, hanem ha a szabadságától fosztják meg. Ezért értjük meg a szabadsághősöket, akik inkább meghaltak, de szabadságukat nem adták föl... Ámde a szabadság akkor válik igazán az ember személyi méltóságának is alapjává, ha szolgálatába áll a Teremtőnek az emberről és a világról alkotott igazságnak.

A valódi szabadság tehát szoros összefüggésben van az igazsággal.

Nélküle nem igazi szabadság a szabadság: „Valóban szabadnak lenni semmiképpen sem jelenti, hogy azt teszem, ami nekem tetszik, vagy azt, amit éppen akarok. Az igazság magában foglalja az igazság kritériumát, a szabadság fegyelmét” (13. p. 2. bek.). És fordítva is áll: az igazi, emberhez méltó szabadság ellenpróbája az igazság, vagyis, hogy megfelel-e az erkölcsi normáknak.

Hat évvel később a pápa Centesimus Annus (Századik Év) szociális körlevelében foglalkozik ugyanezzel a gondolattal, és ott még világosabbá válik, hogy mit ért az igazi szabadságon:

„Nem lehet szabad az ember, amíg csak vagy elsősorban azal törődik, hogy birtokoljon és élvezzen s nem képes ösztönein és szenvedélyein uralkodni, sem pedig ezeket engedelmességből az igazságnak alárendelni. Az Isten és az ember igazságának való engedelmisség a szabadság első feltétele” (CA 40. p. 6. bek.).

„A szabadság csak az igazság befogadása által érvényesül teljesen: egy igazság nélküli világban a szabadság elveszíti tartalmát, és az ember vad szenvedélyeinek, nyílt vagy rejtett tényezőknak hatása alá kerül. A keresztény viszont éli a szabadságot, szolgálja a szabadságot” (CA 46. 4. bek.).

De mit ért a pápa a „teljes igazságon”, amelynek ismerete és szolgálata szabadabbá teszi az embert?

A teljes igazsághoz hozzátartozik a teremtés és megváltás igazságának ismerete. Igazság az, hogy a világot és az embert Isten teremtette, és az embert ráadásul a maga képmására (CA 44. p. 2. bek.). Igazság az, hogy „ezt a világot Isten az emberek kezébe helyezte, hogy munkájukkal termékennyé és tökéletessé tegyék” (CA 51. p. 1. bek.). Igazság az, hogy „az Isten Fia minden embert megváltott és ezzel egymáshoz kapcsolta őket, minthogy felelősséggel tartoznak egymásért” (CA u.o.).

És végül a teljes igazság ismerete annak az ismerete, aki így állhatott az emberiség elé: *Én vagyok az Igazság. Krisztust megismerni, Őt követni, az Ő nyomdokaiba lépni: ez az emberhez méltó szabadság célja, és egyben az önnevelésnek is célja, „belső magva”.*

Ezek után egészen világossá válik a Szentatyának az „önnevelés belső magvára” vonatkozó fogalmazása:

„Valóban szabadnak lenni azt jelenti, hogy a magam szabadságával úgy élek, hogy abból valóságos jó származzék. Következésképpen: szabadnak lenni azt jelenti, hogy egy ember helyes lelkiismerettel, felelősségtudattal él másokért” (Ifjúsághoz írt levél 13. p. 2. bek.). „Ez mind együttesen alkotja a nevelés belső magvát” (u.o.).

Odaérkeztünk tehát, amit már az első elmélkedésünkben megfogalmaztunk. Mi teszi széppé, tartalmassá életemet? A másokért való élet, Isten tervei szerint...

3. Az önnevelés eszközei

Itt először is elsorolhatjuk azokat az eszközöket, amelyeket a Szentatya a „fiatalság mint növekedés” c. fejezetben tárgyal – mi pedig az előző elmélkedésben már végiggondoltuk: imádság, munka, tanulás, jó emberi kapcsolatok teremtése, vagyis jó barátok szerzése, természetjárás, turizmus, testedzés.

Ezekon kívül még három dolgot kell említenünk, amiket tulajdonképpen az önnevelés legfőbb eszközeinek kell tekintenünk: lelkiismeretvizsgálás, szentgyónás, szentáldozás.

a) Lelkiismeretvizsgálás

Az embernek az állattól való egyik legfőbb különbsége, hogy képes önvizsgálatra (reflexió), vagyis fülől tudja vizsgálni csele-

kedeteit és így képes önmagát javítani. Az állat is tudja korigál-
ni cselekedeteit, de ebben az ösztöne irányítja, pl. egy elrontott
ugrását helyesbíteni képes. Az ember azonban önmaga javításá-
ban tudatosan jár el.

Az önmagát javítani, nevelni akaró embernek azonban tudnia
kell, hogy mihez képest akarja javítani önmagát. vagyis erkölcsi
normákkal kell rendelkeznie. Ezt hívjuk „lelki tükörnek”. A ke-
resztény lelki tükör nemcsak a Tízparancsot, hanem a nyolc bol-
dogságot, a hegyi beszédet is magában foglalja. Az Újszövetség
legszebb erkölcsi buzdításai alapján egész sorozatot állíthatunk
össze lelki tükrökből, úgy hogy minden nap másikba tekinthe-
tünk, önmagunk nevelése végett. Erre nemcsak az evangélium-
ok, hanem Szent Pál levelei is igen alkalmasak (pl. a szeretet-
himnusz (1. Kor. 13. fej.).

Néhány jótanács:

- Nulla dies sine linea – egy nap se vonás nélkül –, más szó-
val minden este nézz a lelki tükörbe és persze a lelki tükör
után önmagadba! (Egy édesanya három dolgot küldött le-
ányának névnapjára ajándékként, mintegy „lelki tükörként”.
Egy valódi tükröt: „ilyen vagy most!” Egy kis halálfejet:
„ilyen leszel test szerint!” És egy Mária-képet: „ilyenné kell
válnod lélek szerint!” „Kedves lányom – fűzte hozzá az
édesanya – mindennap nézz bele ebbe a három tükörbe!”)
- Loyolai Szt. Ignác módszerét igen eredményesen használ-
hatjuk. Általános lelkiismeretvizsgálat a „gondolat – szó –
cselekedet” szerint. Részleges lelkiismeretvizsgálat: egy-
egy hibám leküzdésére mindig különleges gondot fordítok.
Hetenként változtatom ennek a tárgyát.
- Először a külső hibáimtól iparkodom szabadulni, pl. nyelv-
hibák (milyen fontos a mai fiataloknál leszokni a trágár,
nyegle beszédstílusról vagy éppen a káromkodásról) – az-
tán a belső hibák, a szív hibáinak leküzdése: irigység, ha-
rag, a szív különböző raboskodásaitól megszabadulni, el-
lenszenvek leküzdése, vagy éppen veszedelmes ragaszkö-
dások leküzdése.
- Az önnevelés küzdelem, harc. Ezt a harcot tudjam mindig
újra kezdeni, mert a célba nem az érkezik, akinek volt bá-
torsága elkezdni, hanem akinek van bátorsága mindig újra
kezdeni.

Timúr Tamerlán, a híres tatár hadvezér egy vesztett csatája után vezéri sátra mögött reményét is elvesztve szegezi tekintetét a földre. Egy kis hangyát pillant meg, amely egy nála jóval nagyobb terhet próbál egy homokbucka csúcsára fölhurcolni. Újra és újra kezdi a küzdelmet. Timúr Tamerlán számolni kezdi. És íme vagy 100-szorra sikerül a kis hangyának célba jutni. A nagy természet apró kis lényének példája a kétségbeesett hadvezérnek szívébe is erőt önt...

Loyolai Szt. Ignácnak még a halálos ágyában is a párnája alatt ott találják a részleges lelkiismeretvizsgálásának aznapi följegyzéseit...

b) *Szentgyónás*

Önmagát komolyan nevelni akaró fiatal legalább havonként gyónik. De ha kell, akár hetenként, éppen a serdülés éveiben, amikor a nemi ösztön ébredszik, és óriási erőfeszítésre van szükség ennek a szenvedélynek megzabolázásához.

A szentgyónás azért fontos, mert minden súlyos bukás után „tabula rasa”-t teremt, és a küzdelembe teljesen új lappal, megújult erővel indulhatunk.

Azt is jó tudni, hogy a bűnbánat szentségében különleges „gyógyító kegyelmeket” kapunk éppen azoknak a hibáknak leküzdésére, amelyeket meggyóntunk. Mint ahogyan a testi orvosnál is arra kapunk receptet, amely betegségünket éppen föltártuk.

c) *Szentáldozás*

Megsokszorozza a szentgyónásban kapott gyógyító kegyelmek hatását. Azonkívül éppen a szentáldozásban válunk Krisztushoz leginkább hasonlóvá, hiszen Vele egygyé leszünk, és erőt kapunk keresztény életünk legfőbb értelmének: Krisztus követésének megvalósításához.

B) *Harc a veszélyek és kísértések ellen*

Hogy eredményesen harcolhassunk, ahhoz ismernem kell az ellenséget és megfelelő harcmódot kell elsajátítanom.

1. *Ismernem kell ellenségeimet*

a) Az ifjúság Szentatyától kapott mai lelki tükre

A Szentatya által fölsorolt „veszélyek” részben csak fenyegetik, de részben az ifjúság bizonyos rétegét már teljesen elborították. Döbbenetes képet, „lelki tükröt” tart a Szentatya a fiatalok felé, mintegy felszólítva őket: „Nézzetek bele és szörnyűlködjetek el magatokon. Akik pedig még csak szemlélik azokat, riadjanak vissza, és minden erejükkel küzdenek, hogy bele ne sodródjanak a lelki piszok árhullámaiba.”

Íme a „lelki tükör”:

- túlhajtott kritizálás, amely mindent fölülbírál és mindent átértékel,
- szkepticizmus, amely tagadja a hagyományos értékeket,
- cinizmus, amely szembefordul a munkaerőkölccsel, a hivatással, a házasság értékeivel,
- élvezet és szórakozás utáni mértéktelen vágy, amely az életben minden komoly erőfeszítést elutasít és önzéshez, elkülönüléshez vezet,
- a felelősség előli menekülés alkoholba, kábítószerbe, rövid életű szexuális kapcsolatok a házasság és család kizárásával, közöny vagy éppen az erőszak, amely egyenesen támadni kezdi az erkölcsösen élő és gondolkodó embereket,
- a fogyasztó társadalom reklámtechnikai visszaélései, amelyek hirdetik minden erőfeszítés megkerülését, mint természetes igényt. Közben ígérgetik minden vágyunk teljesítését. Az embert arra ösztönzik, hogy önmagát élje ki, elsősorban az anyagi javak nyújtotta élvezettel.

A Szentatya szomorúan sóhajt fel e lista felsorolása után:

„Milyen sok fiatal adja át magát, a megtévesztő csillogás varázsában, az elszabadult ösztönök hatalmának, vagy keresik a kalandokat sokat ígérő utakon, de valójában ők az igazi emberi távlatok kifosztottjai” (13. p. 6. bek.).

„Veszélyekként” sorolja fel a Szentatya a fentieket. Veszélyek addig amíg csak „lehetőségek” az elbukásra. E veszélyek kísértéssé válnak, ha konkrété húzni, vonni, cibálni kezdenek maguk felé. És végül a kísértések bűnökké válnak, ha engedünk, ha átadjuk magunkat nekik. Milyen döbbenetes volt, amikor egy paptól azt kérdezte egy 17 éves fiú: „Tessék mondani, mi az hogy bűn?” A teljes erkölcsi érzék hiánya, amikor valaki nem is

érzi, hogy milyen erkölcsi posványban él: a „moral insanity”, az „erkölcsi agyalágyultság” állapota...

b) Az Egyház tanítása a kísértések hármasságáról

A keresztség szentségében mindannyian újjászülettünk és Isten gyermekei lettünk. Ami azonban az örök életet illeti, tudnunk kell – tanítja a tridenti zsinat –, hogy „még nem az örök életre, hanem csak az örök élet reménységére születtünk újjá. Hátra van még a harc, amit lelkünk hármasságával, a testtel, a világgal és az ördöggel kell megvívniunk”.

E három ellenség közül kettő: a világ és az ördög „külső” ellenség. A test a „belső”, „váron belüli” ellenség. Testen nemcsak a szoros értelemben vett fizikai testünket kell értenünk, hanem általában egész rosszra hajló természetünket. A keresztség ugyan megtisztított az eredeti bűn szennyfoltjától és visszaadta az örök élet reménységét – de meghagyta a „bűnös hajlamot” (concupiscentia), a küzdelemre és érdemszerzésre.

Világon értjük az egész látható világot, de mint ellenséget legfőképpen a rossz embereket, rossz barátokat értjük, akik szórakozóhelyen, de munkahelyen vagy éppen családjukban is körülvesznek bennünket.

Az ördög létezését sokan tagadják manapság, még a hittudósok közül is. Minél jobban tagadják, sajnós annál inkább uralma alá kerül az egész modern világ, főleg az ifjúság.

Nagyon fontos tudnivaló, hogy a három ellenség közül a legveszedelmesebb a „belső ellenség”, a saját rosszra hajló természetünk. Semmit nem árthatnak a „külső ellenségek”, ha belső ellenségünket féken tudjuk tartani. A keresztény aszkézis célja éppen ennek a legveszedelmesebb ellenségnek leszerelése.

2. Harci módszerek

a) Szent Pál jótanácsai

- „Te azonban Isten embere, menekülj ezektől!” (1 Tim 6,11.). Futásban a menekülés. Egyik legfontosabb harci módszer: a bűnre vezető alkalmak kerülése. Az indirekt, figyelem elterelő módszer mindig célra vezetőbb.

- „Magsanyargatom testemet, hogy míg másoknak az igét hirdetem, magam méltatlanná ne váljak” (1 Kor. 9,27.). Más szóval önmegtágadás nélkül nincsen keresztény aszkézis.
- Lásd a „keresztény harcos” teljes fegyverzetét: Ef. 6,11–17.

b) *Loyolai Szent Ignác jótanácsai*

- **Lelki bátorság.** „Az ellenség úgy viselkedik, mint egy aszszony. Az erővel szemben gyenge, de erős, ha engedékenységre talál” (LGy 325.).
- „Minden kísértésnek az ellenkezőjével kell elejét venni”. A híres szentignáci „agere contra” elv: „ellene cselekedni”. Nemcsak „ellenállni”, hanem ellene „cselekedni”, ami többet fejez ki. Egy példa: ha valaki arra érez kísértést, hogy lelki gyakorlatait megrövidítse, akkor mi nemcsak „ellenállunk”, olyan értelemben, hogy kitartunk a meghatározott idő mellett, hanem „ráteszünk egy lapáttal”, azaz, meghosszabbítjuk az ima idejét.
- **Jellemünk gyöngye oldalát különösen szemmel tartjuk és erősítjük,** mint ahogyan egy ostromlott várnak gyöngye oldalán különös erősítést szokás alkalmazni (LGy 327.).

c) *Jézus példája a kísértésben:*

- **Azonnal ellenállni!**
- **Határozottan ellenállni!**
- **„Isten igéjével”,** vagyis Isten kegyelmével ellenállni!

MÉCS LÁSZLÓ

MICSODA FOGAT EZ?

Istenem, Istenem, micsoda fogat ez?
Amikor szerető szívek közt robogok
kacagás-küllőim aranyos-ragyogók,
a kerekek zörgése: gerlék nevetése,
a nyoma: barátai szívekbe bevésve
s nőni kezd belőle a jóság vetése.

- Kocsisom, kocsisom, ki húzza batárom?
- kilenc angyal húzza s tartom hatszor három gyémánttal kirakott gyöngyös kantárszáron.

Istenem, Istenem, micsoda fogat ez?
Sehol le nem szálltam, mégis egész más lett:
valaki nyomomban rettentő rontást vet,
a kerék csikorog, mint az, akit pőrén
üvegszilánkokon henterget egy fő Rém,
minden fa sárkány lett s vér csöpög a csőrén.

Kocsisom, kocsisom, ki húzza kocsinkat?
– Kilenc ördög húzza, egymásra kacsingat,
kantár helyett hátuk mérges kígyót ringat.

Istenem, Istenem, micsoda fogat ez?
Sehol meg nem álltam, sehol le nem szálltam,
a batárom mégis csupa-csonttá váltan
requiemet zörög, sírok sara serceg,
minden küllő-csontban elmúlás-szű perceg
s hosszú századoknak látszanak a percek.

Kocsisom, kocsisom, félelem és gond ráz,
ki húzza kocsinkat? – Kilenc halál-condrás
halál-bortól részeg, bukfencező csontváz.

Istenem, Istenem, micsoda fogat ez?
Micsoda fogat ez?!

AZ IFJÚSÁG AZ ÉLETRESZÓLÓ DÖNTÉSEK KORSZAKA – PÁLYAVÁLASZTÁS

Életreszóló döntések: mert egész életünkre rányomják bélyegüket. Sorsdöntőknek is mondhatjuk: meghatározzák sorsunkat, szerencsénket, boldogságunkat. egész életünkre boldoggá vagy boldogtalanná tehetnek az ifjúkorban hozott helyes vagy helytelen döntéseink. Bizonyos értelemben örök sorsunkat, üdvösségünket is befolyásolják.

Főleg két ilyen döntés vár ránk fiatal éveinkben: a pályaválasztás és a párválasztás.

Foglalkozunk most csak a pályaválasztással.

A pályaválasztás foglalkozásválasztást vagy pedig hivatásválasztást jelent? Ez itt a nagy kérdés? És mindjárt válaszolhatunk is: nem „vagy”, hanem „és”. Foglalkozás és hivatás.

A) *A pályaválasztás anyagi, evilági szempontokat tekintve: foglalkozásválasztás.*

Ez az anyagi szempont. Így is mondhatjuk: „megélhetési”, „egzisztenciális” szempont. Az ember testből és lélekből áll. „Prius vivere, dein philosophare” – mondja a latin közmondás: „előbb élni kell, és csak aztán jöhet a filozofálás”. Más szóval: először egzisztenciát, megélhetést kell teremteni, utána jöhetnek a „magasabb” szempontok. Éhező, szomjazó embert először meg kell etetni, itatni, aztán jöhet az „Isten igéje” – mondja a szociális apostolokodás alapelve.

Lehet és kell gondolni arra, hogy a mindenkori társadalmi, gazdasági helyzetet figyelembe véve melyek azok a szakmák, foglalkozások, amelyeket tisztességesen megfizetnek, jó „pénzkereseti”, „kenyérkereseti” lehetőséget nyújtanak, és így nemcsak saját egzisztenciámat, hanem az általam alapítandó családom egzisztenciáját biztonságosan ráépíthetem. A semmire ugyanis nem lehet sem családot alapítani, sem házat építeni.

A másik szempont: vizsgáljam meg, hogy milyen testi és lelki képességekkel, adottságokkal rendelkezem. Pl. vézna, gyenge egészségű ember ne válasszon olyan nehéz fizikai munkát a nagyobb kereset reményében, amibe aztán belerokkan.

A munkanélküliség mindenkor főnálló veszély. Ezért okos dolog, ha valaki több szakmát is tanul. Ha az egyik állás megszűnik is, még választhat másikat...

Ezeknek az anyagi szempontoknak szem előtt tartása a pályaválasztásban nagyon is összefér az erkölcsi elvekkel. Tisztességtelen azonban, ha valaki csak ezt tartja szem előtt. Még tisztességtelenebb, ha valaki nem munkával, hanem csalással, lopással akar meggazdagodni. A zabolátlan pénzszerzési vágy, a mértéktelen vagyongyűjtés, a kapzsiság egyik tönkretévője az egyéni életünknek – de egyik gyökere a mai társadalmi bajoknak, ellentéteknek, szociális problémáknak is...

B) *A pályaválasztás lelki, vallás erkölcsi tartalma szerint: hivatásválasztás.*

Nem mindig esik egybe a foglalkozás és hivatás. Nem mindenkinek adatik meg, hogy azzal keresse meg kenyerét, amihez hivatást érez. Pl. az írói, költői hivatás általában nem ad egyúttal megélhetést is. Arany János tanár volt, Illyés Gyula banktisztviselő, Németh László orvos.

Mégis minden foglalkozást lehet lélekkel, erkölcsi tartalommal megtölteni, és akkor a foglalkozás egyben hivatássá válik. Még az utcaseprést is lehet hivatásszeretből végezni, ahogyan azt egy budapesti utcaseprő mondta az egyik újságírónak: „Kérem én örömmel végzem az utcaseprést, sőt hivatást látok benne, mert látom, hogy az emberek milyen jól érzik magukat tiszta, rendez környezetben”.

Nézzük közelebbről a hivatás erkölcsi, belső tartalmát. (Az alábbiak részben már szerepeltek az előzőekben, most új szempontokkal bővítjük).

1. *A hivatás egyéni szempontból: önmegvalósítás*

Már itt bekapcsolódik a vallás erkölcsi szempont. Nem lehet önmagunkat hitelesen megvalósítani, Istenre való tekintet nélkül. Az ember ugyanis a maga teljességében nézve: Isten képmá-

sára, hasonlatosságára teremtett lény, Krisztusban fogadott gyermeke a mennyei Atyának. Azért a pálya- és hivatásválasztás előtt álló fiatal „folyton fölteszi a kérdést a mennyei Atyának: mit csináljak? Mi a terved az életemmel? A te teremtő és atyai terved? Mi a te akaratod? Szeretném teljesíteni!” (9. p. 3. bek.).

Ilyen szempontból az önmegvalósítás: Istentől kapott föladat, nagyszerű kihívás, belémprogramozott isteni terv, amit Isten kegyelmével végre kell hajtanom. Mi segít ebben? Önismeret, önmagam képességeinek, talentumainak megismerése. Születési, családi, társadalmi körülményeim tanulmányozása. És sok-sok imádság Isten megvilágosító kegyelméért.

Az élet nem más, mint egy ifjúkori álom megvalósítása. És ez az álom: a tökéletes ember megvalósítása, önmegvalósítás, önazonosság Isten szándékai szerint...

2. A hivatás társadalmi szempontból: másokért való élet, mások szolgálata

Fiatal éveinkben először rá kell találunk önmagunkra. Önismeret, önnevelés által kezünkbe vesszük jellemünk, személyiségünk formálását, sorsunk irányítását. De aztán meg kell találnunk helyünket a társadalomban, és rá kell ébrednünk, hogy az élet úgy szép és igazán tartalmas, ha azt mások szolgálatába állítjuk: család, haza, Egyház, emberiség.

3. Az élethivatások megkoronázása: a keresztény hivatás

„Amikor saját élethivatástokat lépésről lépésre felismeritek – írja a Szentatya – tudatosulni kell bennetek annak is, mily módon lesz az élethivatás egyben keresztény hivatássá” (9. p. 5. bek.).

Keresztény mivoltunk – tudatosan átélve – minden élethivatást természetfölötti rendbe emel, és örök életet kiérdemlő állapottá minősít.

A keresztény hivatás minden életállapatra érvényes: rabszolga – úr, tudós – tudatlan, szülő – gyermek, férfi – nő, ilyen vagy olyan nemzet fia stb. Sőt, Szt. Pál megfogalmazása szerint: a keresztény hivatás minden embert testvéri egységbe fog össze: „Krisztust öltöttétek magatokra. Nincs többé zsidó vagy görög,

rabszolga vagy szabad, férfi vagy nő, mert mindnyájan egygyé lettetek Krisztus Jézusban” (Gal. 3,27–28).

A keresztény hivatás lényegében két szóban foglalható össze: *hivatás és küldetés*. Hivatás az életszentségre és küldetés az apostolságra.

„Minden élethivatás mint keresztény hivatás – írja a Szentatya – az Egyház szentségében gyökerezik: tehát hitünk szentségeinek segítségével formálódik. Fiatalságunk kezdetétől a szentségek teszik nyitottá önünket a Szentháromság megszentelő tevékenysége számára. Isten életében részesítenek minket, hogy minden vonatkozásban igaz emberi életet éljünk. Ilyen módon az emberélet új távlatot és egyben keresztény jelleget nyer” (9. p. 11. bek.).

E szövegben megtaláljuk a *keresztény hivatásnak mint életszentségnek lényegét: Isten életében való részesedés*, ami más szóval az istengyermeki élet. Szt. Pál így fogalmazza meg: „Isten, a mennyei Atya... Krisztusban választott ki bennünket, a világ teremtése előtt, hogy szentek és feddhetetlenek legyünk előtte. Szeretetből eleve arra rendelt bennünket, hogy Jézus Krisztus által gyermekivé legyünk” (Ef. 1,3–5.).

Ez a Krisztusban való istengyermeki élet mindazt magában foglalja, amit már az Isten szerinti értékes és szép élettel kapcsolatban elmondtunk: parancsok megtartása, a nyolc boldogsághoz való igazodás, Krisztus követése.

A keresztény hivatás *küldetést is jelent az apostoli életre*:

„A zsinat újból tudatosította, hogy minden megkeresztelt ember részesedik Krisztus hármass küldetésében: a próféta, papi és királyi küldetésben” (9. p. 7. bek.). A fiatalok apostoli küldetésének a Szentatya a Christifideles laici (Krisztushívő világaik) c. apostoli buzdításában (1988. dec. 30.) külön fejezetet szentel (46. p.).

De már a II. Vat. zsinat is rámutatott a fiatalok apostolkodásának különös jelentőségére: „Maguk a fiatalok legyenek az ifjúság első és közvetlen apostolai, saját soraikban kell apostolkodniuk, jól kiismerve társadalmi környezetüket” (AA 12. p. 3. bek.).

Ilyen szempontból újra csak rá kell mutatnunk a fiataloknak a Szentatya által az ifjúsághoz írt körlevelében annyira hangoztatott felelősségére: ne csak kapni akarjanak a családtól, társada-

lomtól, Egyháztól. Kamatoztatva vissza is kell adni, amit kaptak...

C) Pályaválasztási és hivatásválasztási tanácsadó dióhéjban

1. Loyolai Szt. Ignácnak, a mindenféle választások és döntések nagymesterének tanácsai

Híres lelkigyakorlatos könyvében a választásoknak egész rendszerét dolgozta ki. Ebből veszünk néhány gondolatot.

a) A választások legfőbb alapelve

„Minden jó választásnál... egyedül azt nézzem, amire teremtve vagyok, azaz Isten, a mi Urunk dicsőségét és lelkem üdvösségét. Így bármit is válasszak, annak olyannak kell lennie, hogy segítsen engem a célhoz, amelyre teremtve vagyok. Ne a célt szabjam és irányítsam az eszközhöz, hanem az eszközt a célhoz... Így semmi se indítson engem arra, hogy ilyen vagy olyan eszközt felhasználjak vagy mellőzzek, egyedül Istennek, a mi Urunknak szolgálata és dicsőítése és lelkem örök üdvössége” (LGy 169. p.).

Lefordítva a pályaválasztás nyelvére: csak olyan pályát válasszak, ahol nincs veszélyeztetve az örök üdvösségem. Pl. a kommunista rendszerben a pedagógusok eleve annak a veszélynek voltak kitéve, hogy vallásukat nem gyakorolhatták... Persze most annál inkább mehetünk ilyen pályára, éppen azért, hogy a keresztény elvek érvényesüléséért küzdjünk.

b) Néhány konkrét jótanács, hogy helyesen válasszunk

- „Nézzek egy embert, akit azelőtt sohasem ismertem, sohasem láttam. Minthogy a teljes tökéletességet kívánom számára, fontoljam meg, mit mondanék, hogy tegyen, mit válasszon Istennek, a mi Urunknak nagyobb dicsőségére és lelkének nagyobb tökéletességére. Tegyek tehát magam is hasonlóképpen, megtartva azt a szabályt, amelyet másnak állítok fel” (LGy 185.).
- „Mintha halálos ágyamon volnék, fontoljam meg azt a módot és mértéket, amelyet akkor kívánnék, hogy a jelen választásban alkalmaztam volna, és teljesen ehhez tartva magam, döntsék” (LGy 186).

Mondhatjuk így is ezt a szabályt, amit Szent Ignác ajánl: „Quidquid agis, prudenter agas et respice finem” – „Bármít teszel, okosan tedd és nézd a végét”.

2. *Modern szerzők tanácsai* (Szentmártoni Mihály foglalja össze: *Fiatalok világa* c. könyvében – Róma, 1985.)

a) *A pályaválasztás lélektana*

aa) A pályaválasztás nem egy pillanat műve, hanem hosszú folyamat, amelyben szakaszokat lehet megkülönböztetni. Ezt jó szem előtt tartani mind a szülőknek, nevelőknek, de maguknak a fiataloknak is. Első a képzelődések ideje, kb. 11 éves korig (pilóta, űrrepülő stb.). A kísérletezés szakasza: 11–18 éves korban. A foglalkozások belső értékének fontolgatása, és a saját képességek fölmérése.

Realizmus kora: 19 év után. Ilyenkor eldől az, hogy valaki tovább tanul-e, és milyen főiskolára iratkozik be. A választandó pályák körét ez már eléggé behatárolja.

bb) A pályaválasztás legyen a végsőkig individuális, személyes döntés. „Mindenki saját szerencséjének kovácsa”. Szülők, nevelők neveljenek szellemi, lelki nagykorúságra... Minden elért eredmény annál értékesebb a fiatalok számára, minél inkább meg kellett küzdeniük érte.

cc) Három fontos szempont a döntésben:

- figyelembe kell venni az egyéni adottságokat, képességeket
- milyen irányba mutatnak a vágyak, az érdeklődés
- de messzemenőleg figyelembe kell venni a külső, társadalmi helyzetet: pl. a társadalomban milyen munkaterületen van munkaerőhiány.

b) *Erkölcsei elvek a pályaválasztásban*

aa) Bármilyen pályát is választ valaki, képes legyen azt másokért végzett szolgálatként felfogni.

bb) Legyen meggyőződve arról is, hogy a másokért vállalt szolgálatban fogja önmagát is legtökéletesebben megvalósítani.

cc) A pályaválasztást és az egész életet az abszolút érték fényében kell helyezni. Ennek távlatában keresni azokat a megvalósítá-

si formákat, amelyek az érdekek, a képességek és az értékek alapján összhangban vannak ezzel a végleges értékkel.

Ez a végleges érték maga az Isten.

És erre már maga Jézus is rámutatott az evangéliumi ifjúval folytatott párbeszédben: „Egyedül jó az Isten!”

SÍK SÁNDOR

MEGÉRTETTEM, HOGY KENYÉRNEK SZÜLETTEM

Van aki toronynak születik, és van aki remetének,
Van aki őrlő szájnak, és van aki csemegének:
Engem magnak vetett a Magvető,
És kenyérnek, annak is feketének.

Mintha csak játszani, bújtam elő
Meleg mélyedből, drága földem,
Kíváncsian, szelesen, zölden.
Babusgattak öreg barázdák,
Hízalgattak kövér májusi pászták,
Éreztem a jó napsugarak csókját,
Míg körülöm pitypalatty furulyáz,
És borzas szelek játszanak fogócskát.
Így nő ki nyurgán fiú és kalász.

És éreztem, amint a fürtös száron
Az Isten ujja végigsimogat,
S rámtelt a törvény: minden búzaszálon
Csak egy kalász marad.
És itt a pecsét is a szívemen:
A Szűz Mária áldott képét
Viseli minden búzaszem.

Aztán levágtak, a szérúbe hordtak,
Verejtes nyárban csépen meghadartak,
Malomba vittek őrletők,
Két kő között megtörték őket,
Azután sötét kamrába kerültem,
És megsüppedtem (puha liszt), és magamba merültem.

Aztán egy koporsószerű
Mély tekenőbe dobtak,
Két bütykös nagy tenyér belémmerült,
És nekifogtak:
És addig téptek, szaggattak, tepertek,
Őreg kovással úgy-úgy elkeverték,
Hogy sírtam, és a könnyeim cuppogtak.

De addig nyúzott a két hadaró,
Míg elmúlt bennem minden savanyúság,
S nem állta görcsel rossz csomó
Tésztámnak tiszta belehúsát,
S igaz kenyér törvényeként
Színig dagadtam az edényt.

Úgy majd aztán a kemencébe raknak,
Míg porhanyó leszek és szép piros,
Meleg cipó, kívánatos.
Mert kínban kel meg a kenyér
Emberfalatnak.

AZ IFJÚSÁG A PÁRVÁLASZTÁS IDEJE – „A JEGYESI SZERETET MÉLY TITKA”

A Szentatya közvetlenül nem magáról a párválasztásról ír, hanem a vele kapcsolatos témákról: férfi és nő kapcsolata, szerelem, szexualitás. Ezt a szép címet adva: „A jegyesi szeretet mély titka”. (10. p.) Megállapítja, hogy ez a kérdés főkérdése az emberi életnek, kultúráknak. Egyik fő témája a Szentírásnak is. De legfőképpen az ifjúság életének áll a középpontjában, abban az életkorban, amikor az életerveiket szövögetik: „Az ifjúság az a korszak, amelyben ez a nagy kérdés megmozgatja kereső módon a leányok és fiúk lelki, testi képességeit, egy időben a saját én alapvető felismerésével, annak sokszerű lehetőségével. A fiatal szív megnyílik egy új élmény számára: ez a szerelem élménye, amely kezdettől belefonódik abba az életervbe, amelyet az ifjú elhatároz és alakít” (10. p. 2. bek.).

A Szentatya, mint ifjúsági lekipásztor nagy szakértelemmel nyúl hozzá ehhez a kérdéshez. Meg is jegyzi: „Személy szerint is sokat tanulmányoztam ezt a kérdést”. Mielőtt tehát magáról a párválasztásról beszélénk, hallgassuk meg az ő mélyértelmű fejtegetéseit.

A) „A jegyesi szeretet mély titka”

1. Metafizikai – teológiai szépsége

Nemcsak szakértelem, hanem az ifjúság iránt érzett nagy szeretet és lelki finomság jellemzi ezeket a sorokat. Megfigyelhetjük, hogy a Szentatya milyen emelkedett hangnemben, finom, mondhatjuk lírai stílusban szól az egész kérdésről. Szépségről, gazdagságról, az egész emberiségnek, de főként az ifjúságnak adott nagy isteni ajándékról beszél. „Metafizikai szépséget” emleget: „Ennek mindenkor megvan a maga meg nem ismételtető szubjektív kifejezése, érzelmi gazdagsága és kimondottan metafizikai szépsége”. (10. p. 4. bek.). De mondhatunk „teológiai szépséget” is, mert a Szentatya további kifejezéseiben ez is benne rejlik:

„Szeretném, ha meg lennétek győződve róla, hogy ez a nagy életkérdés *végérvényesen Isten felé mutat, aki a Szeretet*” (10. p. 6. bek.).

„Szeretném, ha hinnétek és meg lennétek győződve, hogy ez a ti emberi *mélyleges titkok Istenen, a Teremtőn alapszik*” (10. p. 7. bek.).

2. *Égő csipkebokor – „vesd le saruidat!”*

A Szentatyának ezt a metafizikai, teológiai nézőpontját bibliai jelképben: az égő csipkebokorban foglalhatjuk össze. Szerelem, szexualitás, férfi és nő kapcsolata, jegyesi szeretet, házasság: égő csipkebokor, amely magát az Istent, Isten gondolatait rejt magában. És ha a bibliai égő csipkebokor, akkor ebből is hangzik a legelső fölszólítás: „vesd le saruidat, mert szent ez a hely, ahol állasz” (Kiv. 3,5). Tehát ne mocskos érzésekkel, ne kamaszos vihogással, de ne is élvhajhász sóvárgással közelíts, hanem szent, tiszta, nemes érzésekkel, amelyek kijárnak minden titoknak, amely Isten felé mutat.

A szerelem, szexualitás nem lehet önmagában sem mocskos, sem erkölcstelen dolog, mert maga az Isten teremtette. De ugyanakkor nem is játékszer, amellyel kényünk-kedvünk szerint azt tehetjük, amit akarunk. És ebből következik a Szentatyának nagyon fontos fölszólítása a fiatalok felé:

3. *„Ne szakítsátok meg a párbeszédet Krisztussal!”*

„Kérlek benneteket, meg ne szakítsátok beszélgetéseket Krisztussal, fiatalságtoknak ebben a rendkívülien fontos szakaszában. Sőt arra kérlek, hogy még jobban ügyeljetek reá” (10. p. 5. bek.).

Nagyon is fontosak a Szentatyának ezek a sürgető szavai. Ha ugyanis az eddig tiszta életet élő fiatal először tapasztalja meg ezeket az érzéseket, az első pillanatban, első időkben úgy érzi, hogy a krisztusi világból valami „sátáni világba” csöppent belé, és most már nincs helye azok között, akik problémamentesen, „angyali tisztaságban” tudják követni Krisztust. Micsoda óriási tévedés! Hát nem éppen a viharok, küszködések közepette kell a „viharokat is lecsendesítő Krisztushoz” fordulni?! És ha valaki csatát veszített, bűnbe esett, nem éppen akkor kell Krisztus sza-

vát szem előtt tartani: „Nem az egészségeseknek kell az orvos, hanem a betegeknek... Nem azért jöttem, hogy az igazakat hívjam, hanem hogy a bűnösöket” (Mt. 9,12–13.).

„Sok múlik azon – folytatta a Szentatya –, hogy ti ezen az úton is Krisztust követitek. Nem húzódtok vissza tőle, ha találkoztok ezzel a problémával, amely valójában a ti szívetek eseménye, amely bennetek és köztetek teljesedik” (10. p. 6. bek.).

Ez annyit jelent, hogy tanuljuk meg ezt az egész kérdés-komplexumot Krisztus szemével, a kinyilatkoztatás szemüvegén át nézni.

Hányszor hangzik el a fiatalok ajkán, ha a fölnőttek el akarnak előlük valamit titkolni: „Mi az igazság, tudni akarom a teljes igazságot, mondjatok el mindent!” A szerelem, szexualitás kérdésében jogos kíváncsiság és igazságkeresés él a fiatal szívekben. De honnan tudják meg a „teljes igazságot”? Romlott szívű, mocskos szájú fölnőttek, ostoba „fölvilágosító könyvek” csak fél-igazságokat közölnek. A szexualitással kapcsolatban annak csak „technikai”, állati elemeivel foglalkoznak, de nem beszélnek annak humanizálásáról, emberi szempontjairól és legfőképpen nem beszélnek, mert nem is tudnak beszélni a szexualitásnak a teremtés nagy misztériumába beilleszkedő szerepéről.

A Szentatya biztat bennünket az igazság megismerésére: „A szeretet örül az igazságnak. De ott keressétek ezt az igazságot, ahol valóban megtaláljátok” (10. p. 12. bek.).

És hol keressük a teljes igazságot, ha nem Krisztusnál, a kinyilatkoztatásban.

B) *A szerelem-szexualitás három alapvető keresztény szempontja*

A kinyilatkoztatás három lényeges szempontra utal. Ezek:

a szerelem-szexualitás

– teológiája

– morálisa

– aszkézise.

1. *A szerelem-szexualitás teológiája*

Ez annyit jelent, hogy meg kell tanulnunk Isten szemével nézni az emberiségnek ezt az alapvető adottságát. Ha az ember Isten teremtménye, akkor minden, ami az emberben van, Tőle

származik. Régi manicheista eretnokség szerint – Szt. Ágoston is követője volt megtérése előtt – két Isten van a világon: a jó Isten, aki a szellemi világot teremtette, így az emberi lelket is, aztán van a rossz isten, demiurgos, aki az anyagi dolgokat teremtette, így az ember testét is, a benne rejlő ösztönökkel. Ez nagy tévedés, ami ellen a náicei zsinat megfogalmazta a keresztény igazságot: „Hiszek egy Istenben... minden láthatónak és láthatatlannak Teremtőjében”.

A Teremtés könyvének világos a kinyilatkoztatott igazsága: „Isten teremtette az embert, saját képására... férfinak és nőnek” (Ter 1,27).

Ha pedig Isten teremtette az embert férfinak és nőnek, akkor Ő mondja meg nekünk azt is, hogy mi volt a szándéka, akarata, terve az embernek mint „két-nemű” lénynek megteremtésével. A kinyilatkoztatás nem hagy kétséget Istennek első és legnyilvánvalóbb szándékáról ezzel kapcsolatban:

a) *„MenjeteK, sokasodjatok, töltsétek be a földet”* (Ter. 1,28.).

Ha a természet rendjét, a férfinak és nőnek egymáshoz való biológiai rendeltetését vizsgáljuk, akkor napnál világosabb mindenki előtt, Isten miért teremtette az embert férfinak és nőnek, és hogy miért kettőjük egymáshoz való kapcsolatának lényege az élet továbbadása. Ez nem más mint az élet továbbadása. Isten ugyanis nemcsak szeretetét és boldogságát akarta megosztani az emberrel, hanem teremtő hatalmában is részesíteni akarta. Azt akarta, hogy az ember is mondhassa önmagának: „Alkossunk embert a mi képünkre és hasonlatosságunkra” (Ter. 1,26.). Isten megtehetette volna, hogy egyszerre teremti meg az egész emberiséget, mint ahogy a szellemvilág lényeit, az angyalokat. De nem ezt tette. Az egész emberiség helyett egy emberpárt teremtett, hogy ezek és utódaik folytassák Isten munkatársaiként a teremtés hatodik napjának művét. Az a férfi és nő tehát, aki egymáshoz való szexuális kapcsolatában tudatosan kizárja a teremtőnek ezt az alapvető szándékát – súlyosan vét a természet rendje ellen.

A Teremtés könyve azonban másik gondolatot is tartalmaz a férfi és nő kapcsolatára vonatkozóan:

b) *„Nem jó az embernek egyedül lennie. Alkotok neki segítő társat, aki hozzá illő”* (Ter. 2,18.).

A végtelenül boldog Isten az embert a maga képmására, tehát a boldogságra teremtette. Isten azonban nem magányos bolygó a szellem világbirodalmában. A maga szereteten alapuló boldogságát tehát nem magányosan, hanem társas módon éli meg. Isten társas Lény: Három Személyű egy Isten. A képmására teremtett ember sem képes tehát a „magános boldogságra”: „nem jó az embernek egyedül lennie”. Ezt így is fogalmazhatjuk: nem tud az ember egyedül boldog lenni. „Alkotok neki segítőtársat”, aki segíti őt abban, hogy célját elérje, vagyis boldog legyen. És milyen ez a „segítőtárs”? „Aki hozzá illő”, azaz ugyanúgy Isten képmására teremtett lény: értelemmel, szabad akarattal fölrüházott személyiség. Ez a „segítőtárs” tehát szellemi síkon tökéletesen hasonult az első emberrel. De megvan benne a biológiai „mátság”. Isten az új ember alkotásának képességét biológiailag kettőjük között osztotta szét, még pedig úgy, hogy csak együtt képesek az új élet továbbadására. De ugyanez áll egymás boldogítása tekintetében is. Csak egymást kölcsönösen „segítve” tudnak boldogok lenni. Egyik sem lehet a „másiknak eszköze”, hanem csak „segítőtárs” a boldogságban.

Ezért, ha valahol, akkor leginkább a férfi és nő kapcsolatában áll: „Nagyobb boldogság adni, mint kapni” (ApCsel 20,35).

c) *A kettős célnak: egymás boldogításának és utódok létrehozásának megvalósítására*

törvényes keretül a Teremtő a házasságot rendelte

A fölbonthatatlan és egységes házasság legősibb kinyilatkoztatása: „A férfi elhagyja apját és anyját és feleségéhez ragaszkodik s a kettő egy lesz” (Ter. 2,24.).

Az Úr Jézus erre a kinyilatkoztatásra hivatkozva állítja helyre a házasság eredeti épségét: „Amit Isten egybekötött, azt ember szét ne válassza” (Mt. 19,6.).

Meg kell jegyeznünk, hogy a Szentatya még az ifjúsághoz írt körlevél előtt, írt egy nagyszabású körlevelet (1981.) a családi élet megújításáról. E körlevélben határozottan visszautasítja a „maradiságnak” vádját, amiért az Egyház nem engedi meg a házasság szétbontását: „A házasság fölbonthatatlanságát nem az Egyház találta ki, tehát az Egyház azt meg sem szüntetheti.”

Az Úr Jézus nemcsak visszaállította a házasság eredeti épségét, hanem ezen kívül szentségi rangra emelte.

d) *A házasság szentség: „Nagy titok ez, én Krisztusra és az Egyházra vonatkoztatom”* (ef. 5,32) – mondja Szt. Pál.

Mi az, amit Szt. Pál Krisztusra és az Egyházra vonatkoztat? A férfi és a nő kapcsolata a házasságban. „Férfiak szeressétek feleségeket, ahogy Krisztus is szeretete az egyházat” (Ef. 5,25.) – mondja az előzőekben. Szt. Pál ezzel kifejezi, hogy Krisztus a házasságot saját egyházhoz fűződő jegyesi kapcsolatának jelképévé és egyben szentségi részesévé tette.

Ezek után könnyebben bele tudjuk magunkat érezni a Szent-
anya gondolataiba, amelyekkel a jegyesi szeretet titkáról beszél:

„Szeretném, ha hinnétek és meg lennétek győződve, hogy ez a ti emberi mélységes titkokotok... Krisztusban, a Megváltóban gyökerezik, aki mint vőlegény, önmagát adta, és minden vőlegényt és menyasszonyt megtanít, hogy önmagát tudja ajándékozni, és pedig személyes méltóságának teljes értékében. Krisztus tanít minket a jegyesi szeretetre. A házasság életben helytállni a jegyesi szeretet tanulását jelenti napról napra, évről évre: azt a szeretetet, amely felöleli a testet és a lelket, a szeretetet, amely türelmes, jóságos, nem keresi a maga javát, nem rója fel a rosszat, a szeretetet, amely örül az igazságnak, a szeretetet, amely mindent elvisel. Ezt a szeretetet kell megtalálnotok, kedves fiatalok, hogy jövendő házasságtok az egész élet próbáját megállja” (10. p. 7–9. bek.)

2. *A szerelem-szexualitás morálisa*

a) *Pozitív szempontok*

A szerelem-szexualitás teljes erkölcsi tartalma: a szeretetnek az egész embert magában foglaló teljes átadása a megszentelt házasság életben. Az egész ember testből és lélekből áll. A tökéletes házastársi szeretet tehát nemcsak a testi, érzéki egyesülést, hanem az értelem, akarat, érzelmek, szív egybefonódását is jelenti. csak az ilyen kapcsolatról mondhatjuk el, hogy ez jelenti a szerelem-szexualitás keresztény értelemben vett humanizálását. Csak az ilyen kapcsolatra mondja Szt. Pál: „Férfiak, szeressétek feleségeket, ahogy Krisztus szeretete Egyházát”. De erre a szeretetre alkalmazhatók Jézus szavai is: „Úgy szeressétek egymást, ahogyan én szeretlek titeket... Senki sem szeret jobban, mint az, aki életét adja barátaiért” (Jn. 15,12–13.).

Érdeemes meghallgatnunk egy keresztény gondolkodót, aki nagyszerűen rámutat a szerelem-szexualitás fokozataira:

„Egy órán át szeretni: állati dolog –

Egy évig szeretni: emberi dolog – Egész életen át szeretni: keresztény dolog –

Egész életen át egyet szeretni: isteni dolog” (Chataubriand)

b) *Negatív szempontok*

Ismét a Szentatyát halljuk, aki megrendítő képet fest a *házassági erkölcsök elfajulásáról*:

„A keresztény házassági erkölcs elveit manapság sok körben elferdítve hirdetik. Megkísérik bizonyos területen, sőt akár az egész társadalomra rákényszeríteni azt a modellt, amely önmagát haladónak és modernnek kiáltja ki. Nem veszik észre, hogy ebben a modellben az ember, de különösen a nő tárgyá lesz (egy különös manipuláció tárgya), és a szeretet egész mély tartalmát pusztán élvezetté alacsonyítják, amely akkor is az, ha mindkét részről tapasztalják. Akkor is velejében önző. Végül a gyermek, aki gyümölcse és megtestesülése a férfi és a nő szerelmének, egyre inkább terhes ráadás lesz. A materialista civilizáció és a modern fogyasztói társadalom behatol a házasesletnek, az apai és anyai szeretetnek erre a csodálatos területére, elveszi annak mély, emberi tartalmát, amelyet kezdettől fémjelzett az isteni szeretet és annak visszfénye. Kedves fiatal Barátaim! Ne engedjétek, hogy ezt a gazdagságot elrabolják tőletek! Ne vegyetek föl életprogramotokba olyan jellegű szeretetet, amelyet deformáltak, kifosztottak, meghamisítottak” (10. p. 11–12. bek.).

c) *Végül a Szentatya nagyon fontos fölhívása:*

„*Ne féljetez attól a szeretettől, amely bizonyos követelményeket állít az ember elé. Ezek a követelmények, ahogyan azt az egyház állandóan tanítja, éppen arra jók, hogy szerelmek igazi szeretetté alakítsátok*” (u.o.).

A „követelményeket” nagyon világosan tárja elénk a kinyilatkoztatás: „Ne törj házasságot!” (Kiv. 20,14.).

„Ne kívánd el embertársad feleségét” (Kiv. 20, 17.).

„Aki bűnös vággyal asszonyra néz, szívében már házasságtörést követ el” (Mt. 5,28).

„Aki elbocsájtott (asszonyt) vesz feleségül, házasságot tör” (Mt. 5,32.).

Mindebből világos:

Minden házasságon kívüli szexuális élet bűn. Isteni – és természetes erkölcs elleni bűn: a próbaházasság, elválni) és újrAházasodni, saját házastárson kívül mással is kapcsolatba kerülni. Következik mindebből annak az ún. „modern” felfogásnak bűnössége, hogy a fiatalok – minthogy még nem tudnak családot alapítani, nyugodtan élhetnek szexuális életet, abban a föltevésben, hogy majd egyszer „úgyis házasságot kötnek”.

Szörnyű eltévelyedése ez még jóhiszemű katolikus fiataloknak is. Szörnyű bűne azoknak a lelkipásztoroknak is, akik félrevezetik ebben a tekintetben a fiatalokat, sőt még azt is megengedik nekik, hogy gyónás nélkül is szentáldozáshoz járuljanak. A szexuális erkölcsnek ez a „nyugati” fölfogása sajnos a magyar papok egy részét is megfertőzte... Ezekre áll igazán: „Vak vezet világtalant...”

3. A szerelem-szexualitás aszkézise

Mindazt, amit a kísértések leküzdéséről mondtunk, ide is vonatkozik. Ezen kívül:

a) A Bölcsesség könyvének írójával valljad: „Istenem, miután beláttam, hogy a magam erejéből nem tudom magam megtartóztatni, nincs más hátra, mint hogy Tetőled kérjem a kegyelme”. Tehát az *imádság legyen az első fegyvered*. Egy konkrét jótanács fiataloknak: naponként lefekvés előtt térdenállva imádkozz 3 Üdvözlégyet a tisztaság kegyelméért.

b) *Szentségek: bűnbánat, Oltáriszentség* gyakori vétele, használata. Ne engedd, hogy bűneid egymásra halmozódva lelkedre nehezedjenek és agyon nyomorítsanak. Ha elestél, a legelső adódó alkalommal mosd tisztára lelkedet.

c) *Kerüld a bűnre vezető alkalmakat*: rossz barátok, rossz környezet (diszkó!). Saját lakásodban a tv is „rossz környezetet” jelenthet, ha minden megkülönböztetés nélkül nézed a műsort. .

d) *De legnagyobb kísértőd saját tested*. Azért kemény önmegtartóztatással kell megfegyelmelned, és nem kell megijedned radikális eszközök használatától sem. Éppen ezzel kapcsolatban mondta egy mai fiatal tanárnő: „Atya kérem, ne tessék félni attól, hogy

kemény követelményekkel lépjenek föl! Lehet a fiataloknak akár kemény bűjtöt és virrasztást is előírni!”

e) Minden kísértésnek az *elején kell ellenállni*: a legelső fölmerülő gondolatot, érzést könnyebb legyőzni, mint a már fölerősödött szenvedélyt.

f) Tudj mindig *újra kezdeni*. „Nem az érkezik el a célba, akinek volt bátorsága az utat elkezdni, hanem akinek van bátorsága mindig újra kezdeni” – mondta egy modern aszketikus író.

C) A párválasztás szempontjai

Mindazt, amit a pályaválasztással kapcsolatban mondtunk, ide is vonatkozik, főleg Loyolai Szt Ignác választási szabályai.

Egy mai ifjúsági vezető, többgyermekes családapa adta a következő jótanácsot az általa vezetett fiúknak, lányoknak: „Mielőtt közelebbi barátságot kezdenétek egymás között, fiúk és lányok, már az elején gondoljátok végig: vajon lehet-e köztünk szentségi házasság. Mert ez a barátság komoly szerelembe mehet át (és milyen könnyen és észrevétlenül jön a szerelem, sőt az is lehetséges, hogy valamelyik már kezdettől a „lényegre” pályázik). Mert ha nem lehet a dologból szentségi házasság, akkor már az elején tartózkodj a közelebbi barátságtól.” Nagyon bölcs tanács. És melyek azok a szempontok, amiket mindjárt kezdetől végig kell gondolnom, és bensőmben tudatosan „lekáderezem” leendő barátomat, barátnőmet?!

Valláserkölcsi – társadalmi – és egészségügyi szempontok!

1. Valláserkölcsi szempont

a) A legfontosabb, hogy mindketten *szabadállapotúak* legyenek. Házasságban élő, elvált, Istennek szentelt személy nem szabadállapotú. Tehát szóba sem kerülhet. Egész életét elrontja, aki nem szabadállapotúhoz megy feleségül vagy ilyet vesz feleségül. Az ilyenek nem járulhatnak szentségekhez, és örök üdvösségük elvesztésének állandó veszélyében élnek.

Valamit azonban meg kell jegyeznünk. Ha katolikus csak polgári házasságot kötött, a szentségi házasság szempontjából szabadállapotúnak számít.

b) *Hívó és katolikus* legyen a leendőbeli. A közös hit, a közös világnézeti gondolkodás a boldog és tartós házasság legbiztosabb alapja. Igaz, az egyház fölmentést tud adni, de a tapasztalat igazolja, hogy a harmonikus vegyesházasság ritka, mint a fehér holló.

c) *Erkölcsei szempontból: nézd meg a múltját, környezetét, jellemét.* Iszákosság, durvaság, erkölcsi lazaság („ahányat lát, annyit szeret”), túlságos fényűzésre való hajlam, rendetlenség – nem jó ajánlólevelek. „Nézd meg az anyját, vedd el a lányát” – nagyon bölcs közmondás. De jó megfigyelésről tanúskodik a következő közmondás is: „Kutyából nem lesz szalonna, botból beretva!”

2. Társadalmi szempontok

a) *Lehetőleg hasonló műveltségi fokozat,* hasonló iskolai végzettség. Ha mégis különbség van, akkor inkább a férfi legyen magasabb műveltségű. Fordított esetben egy idő után az alacsonyabb műveltségű férjnél két eset fordulhat elő: vagy durvasággal próbálja a feleség magasabb műveltségét „leigázni” – vagy pedig elválík. (Ilyen eset: a villanyszerelő férj és az orvos feleség között).

b) *Korban egymáshoz illőek* legyenek. Néhány évvel a férfi legyen idősebb. Fordítva is előfordulhat, de ez idősebb korban problémákat okozhat, mert a fiatalabb férj másfelé tájékozódik.

c) *Vegyes lakosság körében* bizonyos körülmények között összekötő hidat képezhetnek a különböző nemzetiségűek között kötött házasságok. De sokkal gyakoribb, hogy társadalmi feszültségek keletkeznek. A határokon túl élő magyaroknál pedig feltartóztathatatlanul a beolvadás útját egyengetik a vegyes házasságok.

3. Egészségi szempontok

Az okosság sugallja, hogy még a házasság előtti közvetlen orvosi vizsgálat előtt, még a baráti stádiumban, óvatosan vizsgálódjunk barátunk egészségi állapota körül: nincs-e gyógyíthatatlan fertőző betegsége, TBC, AIDS és egyebek. Ide, az egészségi szemponthoz tartozik a vérrokonság is, bár ez vallási szempontból is számításba jön.

És még egy végső szempont: hiba nélküli, tökéletes ember nincsen. Ha egyszer választottunk, akkor házastársunkat hibáival együtt választottuk, és mellette egy életen át ki kell tartanunk!

ÖRÖKSÉG, HAGYOMÁNY- TISZTELET

1. Az örökségből, hagyományból való élet: a létezés törvénye

Ha az örökség szót önmagában halljuk, általában valami kellemes dologra gondolunk. Szép nagy pénzösszeg, amit takarékbetétkönyv alakjában a szerető nagynéni, keresztszülő hagyott ránk; vagy Balaton parti villa, családi ház, nyugati márkájú kocs, amit a gondos szülők hagytak ránk örökségben stb.

Az örökség tágabb értelemben azonban mindazt jelenti, ami a múltból maradt ránk: szellemi, kulturális, történelmi hagyományként a gondolkodásmód, vallás, világnézet – amelyekkel szemben kötelezettségeink vannak: a hagyományok ápolása, szeretete, továbbfejlesztése.

A Szentatya nem hiába szentel külön fejezetet ennek a témának. Hiszen éppen a fiatalokban van meg a hajlam, hogy a múlttal, a hagyományokkal szembe forduljanak. Ők mindig valami újat akarnak, mindig valami soha nem hallottat, soha nem látottat akarnak produkálni, amelyre mindenki ámulattal fölfigyel és ellenszenvvel vagy rokonszenvvel erre a kijelentésre fakad: „hát ilyen még nem volt! Ilyet még sosem láttam!”

A fiatalok büszkén szeretik hirdetni, amit olasz fiataloktól halottam. „Noi non siamo gli ultimi di ieri, ma siamo i primi di domani!” – „Mi nem a tegnapi utolsók vagyunk, hanem a holnap elsők!” Benne van ebben a jelmondatban az a büszke öntudat, amely két részre osztja a világot:

Egyik oldalon:	A másik oldalon:
a fiatalok,	az öregek,
a haladók,	a konzervatívok,
a modernek,	a maradiak,
az újítók,	az ósdiak,
vagyis „a világ	a haladás kerékkötői,
értékesebbik része!”	vagyis a világ selejtes része.

Mire nem gondolnak, akik így kategorizálják az emberiséget?

Először is arra, hogy néhány év múlva ők is öregek lesznek, és az utánuk következő nemzedék szemében ők is maradiakká válnak, akiktől a társadalomnak meg kell szabadulnia.

Másodszor nem gondolnak a kontinuitás, a „folyamatosság” törvényére, amely nélkül, főleg az élők világában nincs előrehaladás, sőt a puszta létezését is fenyegeti a megtagadása.

Egy fánál természetesen elsősorban azt értékeljük, ami látható: a törzsét, a lombzatát, a virágokat és gyümölcsöt. De ha ezt a fát elvágjuk a láthatatlan részéről, a gyökereitől, akkor elpusztul.

Az Istenben örökös jelen van: örökkévaló. De a teremtett világ nem örökkévaló. A világ időben, történelemben létezik, ahol a múlt, a jelen és a jövő egymás utáni folyamatosságban, láncszerűen, szervesen függ össze. A létezés és annak minden irányú értéke e három dimenzió összefonódása által állhat fenn.

Múltat, örökséget, hagyományt nem tisztelni és nem ápolni, sőt megtagadni és megsemmisíteni egyenlő az öngyilkossággal.

Saját azonosságodat tagadod meg, ha az „örökséget” nem veszed át.

2. A három közösség öröksége

Az ember három közösségbe születik bele, három közösség édesanyja tejét szívja magába és nevelődik egész emberré.

Próbáljuk ezt a témát *teológiai szemszögből* megvilágítani. Teológiai szemszögből nézni valamit annyit jelent, mint Isten szemével nézni.

Ki az az Isten, aki az ember számára a három közösséget alkotta. Az Isten saját végtelen isteni boldogságát közösségi módon: szolidárisan birtokolja. ebből következik, hogy a világmindenség megteremtésében is érvényesül ez a szolidáris szempont. Főleg az ember megteremtésében. *Isten az embert szolidárisan szereti.* Ez annyit jelent, hogy az általa nyújtott javakat, természetes és természetfölötti ajándékokat nem közvetlenül, hanem különböző közösségeken keresztül juttatja el hozzánk.

Az embert behelyezi a *család közösségébe* és ezen keresztül adja legalapvetőbb ajándékát: a puszta létezését, az életet.

De behelyezi egy másik, nagyobb közösségbe: *az emberi társadalomba is*, és ezen keresztül adja a szellemi, kulturális értékeket. Ennek a nagyobb közösségnek köszönheti az emberiség, hogy nem kell minden embernek egyénileg újra kezdve megszerzeni azokat a kulturális értékeket, amelyeket az egész emberiség hosszú fejlődés, évezredek történelme folyamán, generáció-

kon keresztül szerzett meg. Az ember ezeket az értékeket ma már szinte a bölcsőbe kapja ajándékol és a neveltetés révén 20–30 éven keresztül tudja elsajátítani azt, amit az emberiség évezredekön keresztül szerzett meg.

Végül van egy harmadik közösség is: *Isten Népe*nek a közössége, amelyen keresztül Isten országának tagjaként részesülünk a megváltás kegyelmi kincseiben.

Mindebből logikusan következik: *ha Isten szolidárisan szeret bennünket, nekünk is szolidárisan kell őt viszonzszeretnünk.* Más szóval azoknak a közösségeknek szeretetével és szolgálatával tudjuk Isten iránti szeretetünket és hálánkat megmutatni, amelyeken keresztül Ő is szeretett és szeret bennünket folyamatosan.

A három közösség szeretete és szolgálata kétirányú: néz a múltba és néz a jövőbe.

Néz a múltba: és szeretettel, hálával, gondoskodással szolgálja a családot, ahonnan jött. „Tiszteled atyádat és anyádat!” De tiszteld és szeresd hazádat is tiszteld és szeresd a természetfölötti anyádat, az Anyaszentegyházadat is.

Néz a jövőbe: a felé a család felé, amit ő alapít. És ebből a szempontból az a kötelessége, hogy a kapott életet kamatoztatnia kell. Kapott egy életet, és 3–4 életet kell legalább továbbadnia. Kapott kulturális értékeket. Neki ezt is kamatoztatnia kell és megsokszorozva kell átadnia sokaknak, főleg ha éppen tanítás, nevelés a hivatása. És végül kapott kegyelmi életet, ezt is kamatoztatnia kell mások számára apostolkodás által.

Örökséget kaptam – örökséget átadok.

Tehát *lányszeme vagyok* az emberiség életének, történelmének. Ez a *lányszem-hívás* Newmann kardinális szép gondolata. Láncszem vagyok a múlt és a jövő között. De láncszem vagyok a jelen az emberiség és az egész világegyetem minden létezője között. Láncszemnek lenni annyi, mint közvetíteni. És ez a közvetítői hivatás maga az egyetemes krisztusi királyi papság, amit minden megkeresztelt megkap a keresztségben... A keresztség szentsége kötelez tehát bennünket az örökséget kapok, örökséget átadok szent hivatására. A keresztségben az Egyház tagjaként egy csapásra magam is kétezer évessé válok, és már ez magában nem engedi, hogy közömbös legyek a múlt szent hagyományára iránt.

3. A Szentatya különösen családi vonatkozásban mutat rá az „örökség” fontosságára.

Ő a múltba néző – jövőbe néző, örökséget kapok – örökséget átadok gondolatot az elhagyni-maradni fogalmak köré építi.

„A Szentírás szerint a férfi elhagyja atyját és anyját és feleségéhez ragaszkodik (Ter. 2, 24.). Ez az elhagyás különös figyelmet érdemel. Az emberiség történelme kezdettől fogva a családban zajlik. Szüleinek, apjának, anyjának köszönheti. Aztán megfelelő pillanatban elhagyja a szeretetnek ezt az első életerét és menedékét, hogy egy másikba lépjen át. Miközben elhagyjátok atyátokat és anyátokat, mindegyikőtök átveszi és magával viszi azt a sokrétű örökséget, amely bennük és az ő családjukban található közvetlen forrását és eredetét. Ez azt jelenti, hogy mindegyikőtök, aki ,elhagy’, mégis ,marad’: az örökség, amelyet átvesz, erősen fűzi őt azokhoz, akik ezt átadták neki, akiknek oly sokat köszönhet. Ő maga – azaz mindketten – folytatják ennek az örökségnek továbbadását... a IV. parancs értelmében: tiszteld atyádat és anyádat.” (11. p. 1–2. bek.).

A Szentatya arra is rámutat, hogy a szülőktől kapott legalapvetőbb örökség a biológiai örökség. A testi hasonlóság, a génekben elraktározódott hajlamok, tulajdonságok, jellembeli vonások. Aztán, amit a családi neveltetés, vagy éppen neveltlenség következtében szed magára az ember születése utáni első években, higiéniai szokások, illik-nem illik szabályok, ezt viszi magával az ember az egész életre. Vannak nevelők, akik túlzással ugyan, de azt állítják, hogy az ember sorsa, jelleme az életének első négy évében dől el...

De mindezekon kívül kulturális örökséget is kap az ember a családban és ezek között legelső, legszentebb örökség: az anyanyelv. Az ember az anyanyelvén keresztül érzi magát egy családhoz, és egy meghatározott nemzeti közösséghez tartozónak. Akarjuk vagy nem akarjuk: az ember csak ott tudja igazán otthon érezni magát, ahol a saját anyanyelvén beszélőkkel él együtt:

„A szülőktől kapott kulturális örökség középpontjában a nyelv áll. Szüleitek megtanítottak ezen a nyelven beszélni, amely lényeges eszköze a más emberekkel való közösségi kapcsolatnak. Ez a kötődés még tágabb keretű, mint a családi kör... Kitágul a családi örökség... és részt vesztek egy bizonyos kultú-

ra életében és népetek és nemzetetek történelmében.” (11. p. 3. bek.).

4. A nemzeti azonosság megőrzése

II. Jánospál nagy lengyel hazafi. Minden lengyelországi látogatása alkalmával kitűnik hazája iránti izzó szeretete. De éppen a saját hazaszereteten keresztül tudja megérteni ezt az érzést más nemzetek fiaiban is. Mint a Világegyház feje éppen ezért képes oly megérett szeretettel fordulni más népek, nemzetek felé is, és nem szűnik meg buzdítani őket, az afrikai négeket, és bárkiket, hogy őrizzék meg sajátos faji és nemzeti identitásukat, és sajátos kulturájukkal gazdagítsák az egész emberiség kulturális világörökségét.

Már a II. Vatikáni zsinat is kiemeli a hazaszeretetet mint természetes erkölcsi értéket: „Becsüljük nagyra a családi és a hazafias érzést, valamint az emberek együttéléséhez szükséges erőnyeket” (AA 4. p. 8. bek.).

VI. Pál a Népek fejlődéséről írt körlevelében írja, hogy „minden népnek megvan a maga őseitől öröklött kultúrája... (ami oly nagy érték, hogy) súlyos hiba volna azt fölládozni anyagi értékek kedvéért. És ha volna nép, amelyik ebbe beleegyeznék, legjobbik énjét veszítené el, s azt áldozná föl a megélhetésért, amiért egyáltalán élni érdemes” (PP 40. p.).

II. János Pál szerint – az ifjúsághoz írt körlevélben –: „a családi és nemzeti hovatartozandóságának kérdése lelkiismeret és szív kérdése” (11. p. 5. bek.). Lelkiismeret kérdése, tehát erkölcsi kötelesség. Nincs a saját erkölcsi döntésünkre bízva, hogy becsüljük vagy ne becsüljük, szeressük vagy ne szeressük hazánkat. Mindenki jött valahonnan. És a fészket, ahonnan jött az ember, kötelessége tisztelni és megbecsülni:

„Ez az örökség erkölcsi feladatot jelent. Azzal, hogy átveszitek a hitet, az értékeket és azt a tartalmat, amelyek együttesen alkotják a ti közösségeteknek kultúráját, nemzetetek történelmét, mindegyikötök egyéni emberségében szellemileg fölruházza önmagát” (11. p. 4. bek.).

És „szív kérdése” is a hazaszeretet, ami magába foglalja az egész érzelmi és tudatalatti világunkat is. Mennyire fontos az ébersztgetése ennek az érzésnek éppen nálunk, és azoknál a nemzeteknél, ahol a kommunizmus a vallási érzéssel együtt a nem-

zeti érzést is elnyomta, elnyomorította. Erre utal a pápa a következőkben: „Ez a feladat nagyon fontos minden közösség számára, de főként azoknak, akik önálló létük kezdeténél tartanak, vagy azoknak, akiknek lényegbevágó nemzeti identitásukat akár külső erőszak, akár belső bomlás fenyegeti”.

Mindebből következik, hogy az a fiatalember, aki jövőjét tervezeti, nem vonatkoztathat el azoktól a közösségektől, ahová tartozik. Rút hálátlanság lenne a haza, a nemzet iránt, ha valaki magas műveltséget szerzett hazájában, és utána így fordít neki hátat végleg, hogy semmi kötelezettséget nem érez azok iránt, akik őt fölnevelték. De ha valaki úgy távozik külföldre, hogy közben hazája szellemi nagykövetévé válik, és megbecsülést szerez hazájának – sőt később nagyobb tudás és nagyobb anyagi javak birtokában újra szolgálja hazáját még külföldről is –, ez rendben van. de ha valakit csak a kapzsiság ördöge hajt vagy éppen hazája iránti gyűlölet, az semmi megbecsülést nem érdemel.

Gondolj József Attilára, akiben még nehéz proletár sorsában sem szűnik meg a hazája iránti kegyelet:

„Mégis magyarnak számkivetve

Lelkem sikoltva megriad,

Édes hazám fogadj szívedbe,

Hadd legyek hűséges fiad”.

A magyar nemzet nem szűkölködik a hazaszeretet tündöklő példaképeiben. Ezért úgy érezzük, különösképpen is szólnak a Szentatya következő szavai mihozzánk magyar fiatalokhoz: „Egy nemzet régi vagy jelenlegi történelmének kiemelkedő egyéniségei a fiatal korosztály számára is példaképek!” (11. p. 5. bek.).

NEM TUDHATOM...

Nem tudhatom, hogy másnak e tájék mit jelent,
nekem szülőhazám itt e lángoktól ölelt
kis ország, messzeringő gyerekkorom világa.
belőle nőttem én, mint fatörzsből gyöngé ága
s remélem, testem is majd e földbe süpped el.

Itthon vagyok. S ha néha lábamhoz térdepel
egy-egy bokor, nevét is, virágát is tudom,
tudom, hogy merre mennek, kik mennek az úton,
s tudom, hogy mit jelenthet egy nyári alkonyon
a házfalokról csorgó, vöröslő fájdalom.
Ki gépen száll fölébe, annak térkép e táj,
s nem tudja, hol lakott itt Vörösmarty Mihály;
annak mit rejt e térkép? gyárat s vad laktanyát,
de nékem szöcskét, ökröt, tornyot, szelíd tanyát;
az gyárat lát a látcsőn és szántóföldeket,
míg én a dolgozót is, ki dolgáért remeg,
erdőt, füttyös gyümölcsöst, szöllőt és sírokat,
a sírok közt anyókat, ki halkán sírogat,
s mi fönről pusztítandó vasút, vagy gyárüzem,
az bakterház s a bakter előtte áll s üzen,
piros zászló kezében, körötte sok gyerek,
s a gyárok udvarában komondor hempereg;
és ott a park, a régi szerelmek lábnyoma,
a csókok íze számban hol méz, hol áfonya,
s az iskolába menvén, a járda peremén,
hogy ne feleljek aznap, egy kőre léptem én,
ím itt e kő, de fönről e kő se látható,
nincs műszer, mellyel mindez jól megmutatható.

Hisz bűnösök vagyunk mi, akár a többi nép,
s tudjuk miben vétkeztünk, mikor, hol és mikép,
de élnek dolgozók itt, költők is büntelen,
és csecsszopók, akikben megnő az értelem,
világít bennük, őrzik, sötét pincékbe bújva,
míg jelt nem ír hazánkra újra a béke uja,
s fojtott szavunkra majdan friss szóval ők felelnek.

Nagy szárnyadat borítsd ránk virrasztó éji felleg.

1944. január 17.

RADNÓTI MIKLÓS

A PÁPA SZÓL A MAGYAR FIATALOKHOZ

1991. augusztus 19-én szólt a pápa a magyar fiatalokhoz a Népstadionban.

Nem általában a világ ifjúságához, hanem külön a magyar fiatalokhoz. Ezért a magyar fiatalok részéről különleges figyelmet érdemelnek a Szentatyának a Népstadionban elhangzott szavai.

A Szentatyát, aki Csensztochovai világifjúsági találkozó kimerítő programja után közvetlenül, nagyon fáradtan érkezett Magyarországra, és ez a fáradtság nagyon meglátszott rajta az első napokban – most a Népstadionban, a fiatalok között láttuk őt először igazán fölszabadultan, spontán mosolyogni. A fiatalokkal való találkozása elűzte arcáról a kimerültségnek utolsó nyomait is.

Beszédében örömmel tapasztaltuk, hogy érdemes volt előzetesen az ő körleveleinek gondolataival, eszméivel ismerkednünk, mert a magyar ifjúsághoz intézett beszédében visszacsengenő éreztük ezeket a gondolatokat.

Néhány alapvető gondolatát most pontokba szedve szeretnénk összefoglalni.

Lelki tükrö gyanánt ajánljuk minden magyar fiatalnak. Különösen kisközösségi gyűlések alkalmával, hol az egyik, hol a másik ponthoz rövid elmélkedést fűzhet az összejövétel vezetője.

1. „Jézus ránézett és megszerette” (Mk. 10,21.) az evangéliumi ifjút. Íme a Szentatyának a világifjúsághoz intézett körlevelének egyik legszebb gondolatával kezdi a magyar fiatalokhoz intézett szövegét. „Az Úr gyöngéd tekintete így néz a ti arcotokra is, mindnyájatokéra, akik itt összejöttetek, hogy részt vegyetek ezen a régóta várt rendkívüli találkozón”. Bizony régóta vártuk. Ezer év óta...

„Isten szeret benneteket, mert ő maga is fiatal, egészen különös módon fiatal. Talán furcsának hangzik ez a kijelentés, hiszen hozzá vagyunk szokva, hogy aggastyánnak képzeljük őt, akinek fején a haj olyan fehér, mint a gyapjú, Dániel próféta ki-

fejezése szerint (7, 9.). Mégis, Isten fiatal, mert az öröklét jelenében él, szeretetének mindig új csodálatos lendületében”.

Sík Sándor papköltőnk szép költeménye jut eszünkbe: „Az Isten örökké fiatal” (lásd alább). De eszünkbe jut Szt. Ágoston szép gondolata is: „Pulchritudo tam antiqua et tam nova, sero Te amavi!” – „Ó, mindig örök és új Szépség, későn kezdtelek el szeretni Téged!”

Hát, ti magyar fiatalok! Elkezdtétek-e már szeretni az örökké fiatal és végtelen Szépséget!? Rátaláltak-e már a minden földi, teremtetett szépség örök és végtelen, kimeríthetetlen Forrására?! És rájöttetek-e már, hogy csak Őt érdemes szeretni?!

2. *„Szépséges ifjúságtok öröme akkor lesz hiteles és teljes,” ha „szemeteket és szíveteket Krisztusra emelitek”.* Krisztusban testet öltött, emberré lett a „megközelíthetetlen fényességben” lakozó örök és fiatal Szépség. Krisztusban láthatóvá, foghatóvá és követhetővé vált az örök Szépség Eszménye. Nincs más út a Szépség kútfejéhez, mint Krisztus.

3. *„Az ifjúság az az életkor, amelyben mindenki saját azonosságát keresi.”*

Hol, kinél találjuk meg azonosságunkat?! „Hallgassatok Krisztusra, Krisztus szavára... Bízátok rá magatokat, Krisztus irányítására, hogy meglássátok, hogyan tudjátok teljesen megvalósítani önmagatokat”.

4. A *Krisztus által sugallt azonosságot* a Szentatya közvetítésében három szóban foglalhatjuk össze:

kereszténység – magyarság – európaiság!

„Legyetek állhatatos és bátor ifjú keresztények!”

„Fedeztétek föl magyar és keresztény gyökereiteket”, „az értékeknek azt a csodálatos örökségét, amelyeknek világában egyet jelent magyarság és kereszténység és a keresztény Európához való tartozás”.

5. *Önazonosságtok megvalósításában:*

a) *Legyetek öntevékenyek:*

„Ne várjátok, hogy mások gondoskodjanak rólatok. Legyetek vállalkozó szelleműek és nagylelkűek. Házatok akkor lesz igazán a tiétek, ha magatok építitek!”

b) *Legyetek erősek:*

a gazdasági nehézségek (álláshiány, lakáshiány) okozta csüggedés, reménytelenség leküzdésében, a szórakozást, egyéni érvényesülést, ösztönös vágyak zabolátlan kielégítését sugalló életstílus ellen.

c) *Küzdjétek mindenféle rossz ellen:*

betegség, fájdalom, az emberi élet ellen történő minden merenylet ellen, a közöny, az igazságtalanság, egyszóval: a bűn ellen, ami a legfőbb rossz és minden más rossz forrása.

d) „Készüljétek föl arra, hogy *egészséges, boldog családok megteremtői* legyetek!”

e) Kapcsolódjatok be az *új magyar haza* és az *új Európa* fölépítésébe. Ez a munka az újraevangelizálás műve: „Ti leszek az *új evangelizálás apostolai*. Rátok hárul a feladat, a huszadik század mostani, utolsó évtizedében, hogy elvigyétek az evangélium üzenetét kortársaitoknak és mindazoknak, akikkel találkoztok!”

f) *Eszményeitek a magyar szentek legyenek!*

„Kedves fiatalok! az a feladat vár rátok, hogy a nagy magyar történelmi személyiségek példáját kövessétek ma, amikor hazátok az elnyomás megszűntével biztosabb és boldogabb jövőt kíván építeni a szabadságban. A szentek, a fiatal szentek, mint Szt. Imre, Szt. Margit, Szt. Erzsébet, életükkel a múlt sötét korszakában is evangéliumi fényt sugároztak őseitek útjaira. Ha bőségesen ragaszkodtok Krisztushoz és az evangéliumhoz, akkor tőlük ihletet és erőt kaptok ahhoz, hogy részt vállalhattok jövőtök építésében!”

6. Végül a Szentatya *Máriát* állítja a magyar fiatalok elé, mint az *önmegvalósítás legkövetesebb példaképét*.

Mária tökéletesen megvalósította önmagát, mert tökéletesen alárendelte magát Isten akaratának: „Íme az Úr szolgálóleánya, legyen nekem a Te igéd szerint!”

„Máriára emeli tekintetét Magyarország ifjúsága. Bízátok Máriára szíveteket, kedves fiatalok, akik az oly sok próbát kiállt keresztény közösségek jövője vagytok. Soha ne szakadjatok el Máriától, mindig vele járjátok az élet útjait. Akkor lesztek boldogok, ha Mária lesz a legfőbb eszményképetek, és az Ő oltalmában megerősödve fogadjátok majd be az ígéret szavát, és azt hűségesen megőrizve magatokban az új evangelizáció hirdetői lesztek.

Ezt kívánja nektek a Pápa élő reménységgel és így adja mindnyájatokra szívből fakadó áldását!”

AZ ISTEN FIATAL

Angyalt, ördögöt látok verekedni,
Szodoma kénköveit kerekedni,
Ég-föld omlani készül,
Én mégis, nem tudok megfélemedni!

Dús gyümölcs érik szélcsavarta ágon.
Kalapom szélét a szememre vágom:
Még elvégzi magát
Ötvenesztendős jó fiatalságom!

Te is anyácskám, ráncos Magyarország,
De kinövöd még mái magad torzát!
Érzem, érzem, újul már
Ezeresztendős szép fiatal orcád!

Az Isten fiatal, senki se féljen!
Nyissuk az égre szívünk szenvedéllyel:
Isten-kezében a villám,
Nem téveszt össze feketét fehérrel!

Sík Sándor – 1940.

LEKTORI VÉLEMÉNYEK

P. Bálint József S. J.:

FIATALOK VILÁGÍTÓTORNYA

c. munkájáról

I.

Már eleve dicséretes és nagyon hasznos, szükséges vállalkozás – és kiváltképpen jezsuitához illik – a pápa szavainak bemutatása, tolmácsolása, parafrázisa. Nevezett műnek ez a fő érdeme.

A munkamódszer megválasztása sikeres, ügyes. Szerző itt is úgy mutatkozik be, mint a skolasztikus gondolkodásmód embere (P. Dombi tanítványa). Munkája így egy kissé szárazzá válik – helyenként. Ezt érezve a Szerző irodalmi betétekkel színezi mondanivalóját – a magáét és a pápáét. Kár, hogy ezeket nem arányosan osztja szét, helyenkint bőven hoz idézeteket, helyenkint meg elfeledkezik ígéretéről, feltett szándékáról. – Ezt a hiányt megéri kipótolni, még ha időigényes keresgélésbe is kerülne.

(Ezt a szerző később megtette és több verset iktatott be különböző helyeken.)

Néhány stílusbeli bakira bátorzkodtam a figyelmet felhívni.

Igen jó lenne a művet megjelentetni. Talán „ajánlással”: Balás Béla, az ifjúság püspökének ajánlva (és... a megjelentetésben segítségére számítva).

Leányfalu, 1993. szept. 17.

Tisztelettel
P. Havasi

II.

Ezt az írást, amely eredetileg „élőben” hangzott el és szívekre talált, okvetlenül, minél előbb útjára kell indítani, ki kell adni megfelelő formában, szépen, a nyomdatechnika eszközeit jól felhasználva, hogy eljusson a fiatalokhoz, akiknek közvetlenül szól. Érezni mögötte az átfogó szemléletet, a meglátást, de főleg a fiatalok lelkes szeretetét. Bízom benne, hogy akik a fiatalok közül erre rátalálnak, azokat gazdagítja és erősíti, hogy nyomában életüket is jobban alakítsák, mert ráébredtek értékére, lehetőségeikre.

P. Váczi Jenő

AZ
EGYEDÜL JO
EGYEDÜL SZÉP
EGYEDÜL JGAB

AZ IFJÓSÁG:
ÉLETRSZÓLÓ
DÖNTÉSEK
KORSZAKA

A FIATALSÁG:
NÖVEKEDÉS,
ÖNNEVELÉS
ESZEMÉNYVÁLTOZÁS

ÖRÖMSÉG

ÉS AZUTÁN?!...

Mit legyen, hogy életem élettel éljek?
Pályaválasztás: kovács vagy mérnök?

Mit kell még tanulnom?
Pályaválasztás: kiemelkedés vagy boldogság?
Mit kell még tanulnom?

Ára: 120 Ft

Megrendelhető: **KORDA Könyvkereskedés**
6000 Kecskemét,
Kossuth tér 3.
Tel.: (76) 328-977